

Archeo-rapport 612

Eindverslag: De archeologische begeleiding van Clausura te Herkenrode

**Wouter Yperman
Vanessa Vander Ginst**

**Tienen, 2025
Studiebureau Archeologie bv**

Archeo-rapport 612

Eindverslag: De archeologische begeleiding van Clausura te Herkenrode

**Wouter Yperman
Vanessa Vander Ginst**

Tienen, 2025
Studiebureau Archeologie bv

Colofon

Archeo-rapport 612

Eindverslag: De archeologische begeleiding van Clausura te Herkenrode

Projectleiding:	Annelies De Raymaker & Vanessa Vander Ginst
Leidinggevend archeoloog:	Wouter Yperman
Auteurs:	Wouter Yperman Vanessa Vander Ginst
Foto's en tekeningen:	Studiebureau Archeologie bv (tenzij anders vermeld)
Onderliggende kaartlagen:	Nationaal Geografisch instituut (NGI) of Informatie Vlaanderen ('AGIV') (tenzij anders vermeld)

Op alle teksten, foto's en tekeningen geldt een auteursrecht. Zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van Studiebureau Archeologie bv mag niets uit deze uitgave worden vermenigvuldigd, bewerkt en/of openbaar gemaakt, hetzij door middel van webpublicatie, druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook.

D/2025/12.825/12

Studiebureau Archeologie bv
Bietenweg 20
3300 Tienen
www.studiebureau-archeologie.be
info@studiebureau-archeologie.be
tel: 0474/58.77.85

©2025, Studiebureau Archeologie bv

Inhoudstafel

Inhoudstafel (met koppen, dus veld bijwerken)	p. 1
Hoofdstuk 1 Beschrijving van de uitgevoerde werken	p. 3
1.1 Administratieve gegevens	p. 3
1.2 Archeologische en historische voorkennis	p. 5
1.2.1 Archeologische voorkennis	p. 5
1.2.2 Historische voorkennis	p. 10
1.3 Onderzoeksopdracht	p. 20
1.4 Onderzoeksmethode en -strategie	p. 21
1.4.1 Vooropgestelde werkwijze	p. 21
1.4.2 Contextgebonden bepalingen	p. 22
1.4.3 Praktische uitvoering	p. 23
1.4.4 Betrokken actoren	p. 24
Hoofdstuk 2 Assessmentrapport	p. 25
Hoofdstuk 3 Interpretatie van de archeologische site	p. 27
3.1 Beschrijving van het kader van de archeologische site	p. 27
3.1.1 Landschappelijke ligging	p. 27
3.1.2 Historisch kader	p. 31
3.1.3 Archeologisch kader	p. 32
3.2 Stratigrafische opbouw	p. 33
3.2.1 Bodemgenese	p. 33
3.2.2 Bodembewaring	p. 34
3.2.3 Bodembewaring en de bewaring van de archeologische site / artefacten	p. 34
3.2.4 Referentiebodems op gekende archeologische sites in omgeving	p. 34
3.3 Beschrijving van de archeologische site	p. 36
3.4 Vondsten	p. 42
3.5 Resultaten natuurwetenschappelijk onderzoek	p. 43
3.6 Datering en interpretatie archeologische site	p. 43
3.7 Beantwoording onderzoeksvragen	p. 44
Bibliografie	p. 45
Bijlage	p. 47
Bijlage 1: Sporen	p. 49
Bijlage 2: Vondsten	p. 51
Bijlage 3: Foto's	p. 53
Bijlage 4: Bodemprofielen	p. 55
Bijlage 5: Allesporenplan	p. 61

Hoofdstuk 1 Beschrijving van de uitgevoerde werken

1.1 Administratieve gegevens

Projectcode:	2025E152
Oppervlakte onderzoeksgebied:	Ca. 1400 m ² .
Erkend archeoloog:	Wouter Yperman OE/ERK/Archeoloog/2015/00056 Studiebureau Archeologie bv OE/ERK/Archeoloog/2015/00002
Locatie:	Hasselt, Herkenrode (Fig. 1.1 & Fig. 1.2) Bounding box: punt 1 x=213941, y=183294 punt 2: x=214041, y=183392 Gemeente Hasselt, Afdeling: 13, Sectie: E, Percelen: 23T, 38B (Fig. 1.3).
Periode uitvoering:	4 Werkdagen tussen 19 mei & 1 september 2025 (veldwerk)
Relevante termen¹:	Abdijkerk, behoud in situ, Kempen
Bebouwde/verstoorde zones:	Bestaande kunstwerk met omliggende verharding

¹ Thesaurus: <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/thesaurus>

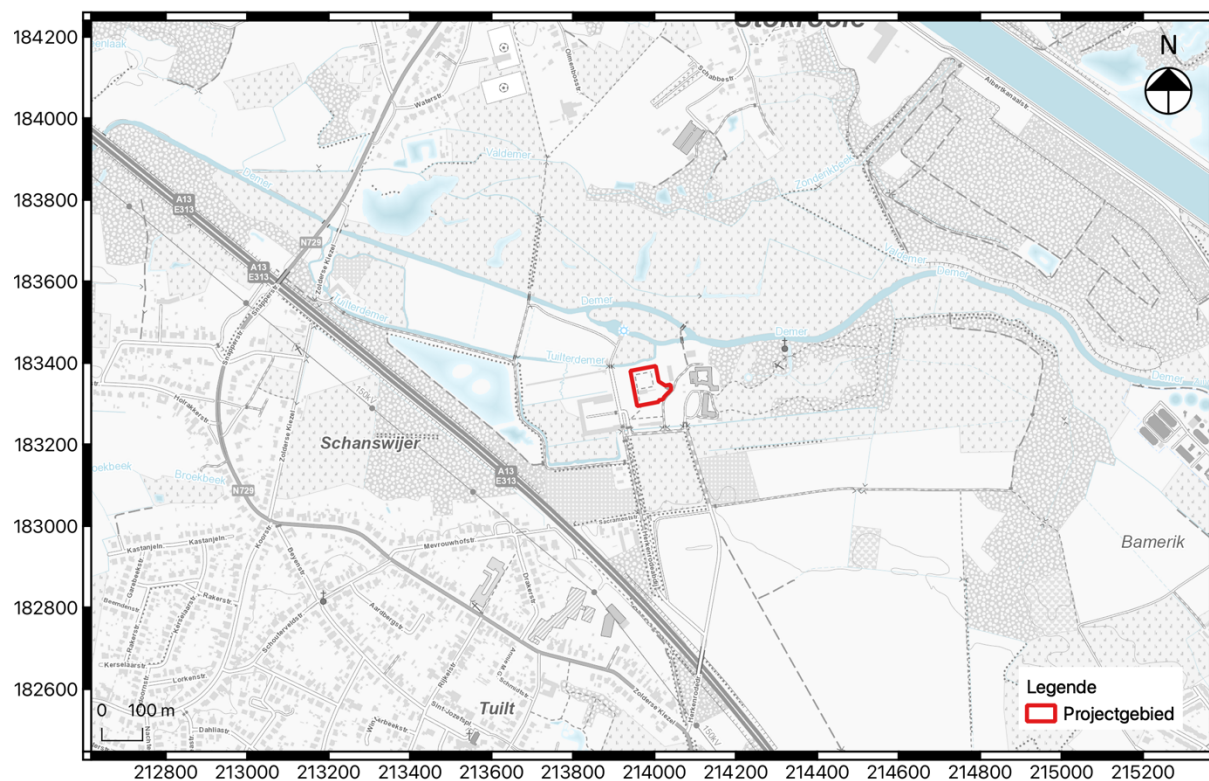

Fig. 1.1: Uittreksel van de topografische kaart met situering van het projectgebied.

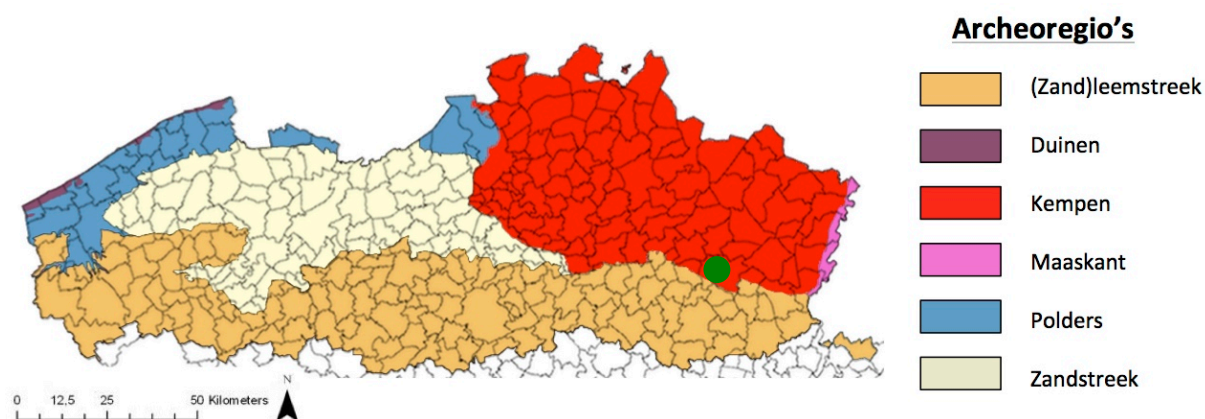

Fig. 1.2: Situering van het projectgebied binnen de verschillende Vlaamse archeoregio's.²

² <https://onderzoeksbalans.onroerendergoed.be/onderzoeksbalans/archeologie>

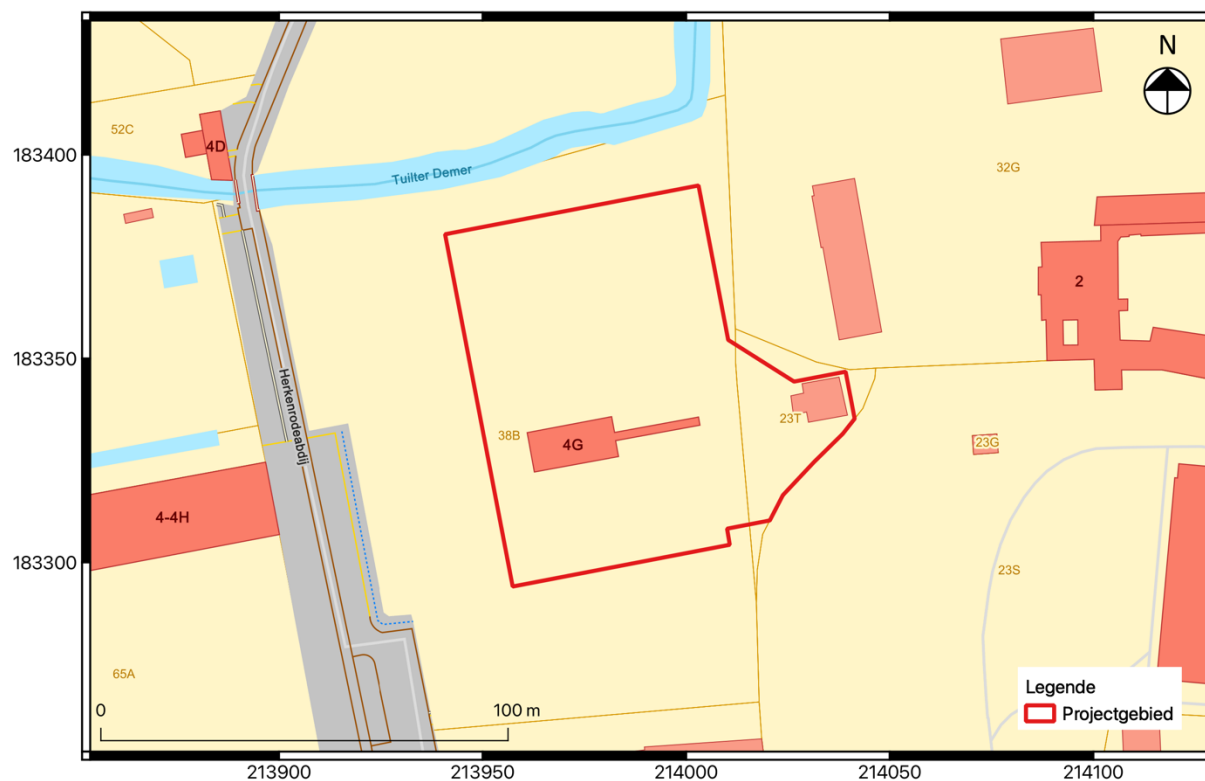

Fig. 1.3: Uittreksel van het kadasterplan met situering van het projectgebied.

1.2 Archeologische en historische voorkennis

1.2.1 Archeologische voorkennis

In het verleden werden al verschillende archeologische onderzoeken uitgevoerd op de abdijsite van Herkenrode. Ook de zone van het vergunningsgebied werd deels opgegraven. Onder het kunstwerk liggen namelijk de funderingen van de oude kerk van de abdij.

In 2003 werd ca. 3ha van het kloosterdomein onderzocht aan de hand van weerstandsmeting en magnometrie. Hierbij werden het kloosterpand en een aantal aanliggende kamers zichtbaar. Ook de muurresten in de industriële zone kwamen duidelijk naar voren. De kerk was niet goed zichtbaar, omdat deze onder een 19^e-eeuwse kasseiweg lag.³

In 2004 en 2005 vonden opgravingen van de verdwenen abdijsite Herkenrode plaats (Fig. 1.4). Hierbij werden (over een deel van het terrein) oudere bouwfases opgegraven en geregistreerd.

Na de opgraving werd een doek over de archeologische resten gelegd, werd een groot deel van het terrein opgehoogd met ca. 1 m grond en werd het opnieuw afgedekt.

³ Smeets 2006, 26.

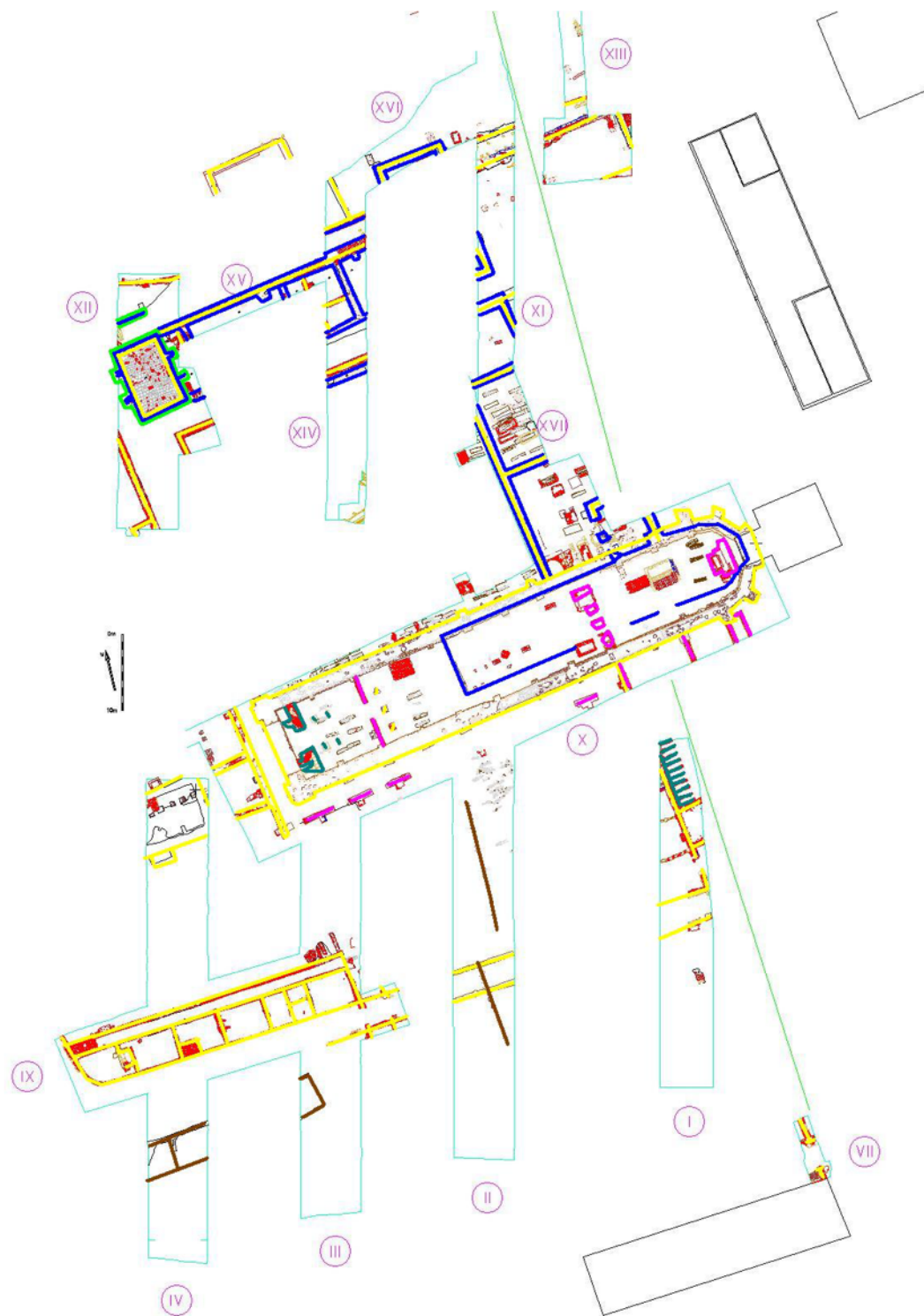

Fig. 1.4: Schematische voorstelling van de verschillende fasen: pre- of vroege abdijfase (midden 12de eeuw): groen; eerste abdijfase (113de-15de eeuw): blauw; tweede abdijfase A (16de eeuw): geel; tweede abdijfase B (17de eeuw): paars; tweede abdijfase (18de eeuw): appelblauw; vervalphase (19de-20ste eeuw): bruin.

In functie van het geplande nieuwe kunstwerk werden op 3/9/2024 verspreid over het terrein proefputten gegraven, specifiek om de dikte van de buffer/de diepte van het destijds afgedekte en opgehoogde archeologisch vlak te achterhalen (2024H236). Enkele putten werden verschoven omwille van praktische redenen (Fig. 1.5).

Enkele andere putten konden nog niet worden gezet. De resultaten zullen ook uitvoerig behandeld worden in het archeologierapport en eindverslag van vergunningsaanvraag ID729. Deze rapporten kunnen echter pas opgemaakt worden nadat de nog voorziene putten gegraven zijn.

Enkele van de reeds gegraven putten liggen in de zone van de huidige vergunningsaanvraag. Het betreft WP6-10-11-12-13-14. In werkputten 11-14 werd er minstens een meter aangevoerde grond aangetroffen (Fig. 1.6). Werkput 10 kon niet gegraven worden wegens een ondiepe betonfundering en naastliggende nutsleiding. In WP 6, te situeren tegen de muur van de bestaande kerk, werd de fundering uit ijzerzandsteen van de opgegraven kerk aangetroffen (Fig. 1.7). Tijdens de opgraving (2004-2005) werd dit spoor als S52 geregistreerd, in het vooronderzoek van 2024 als S11.

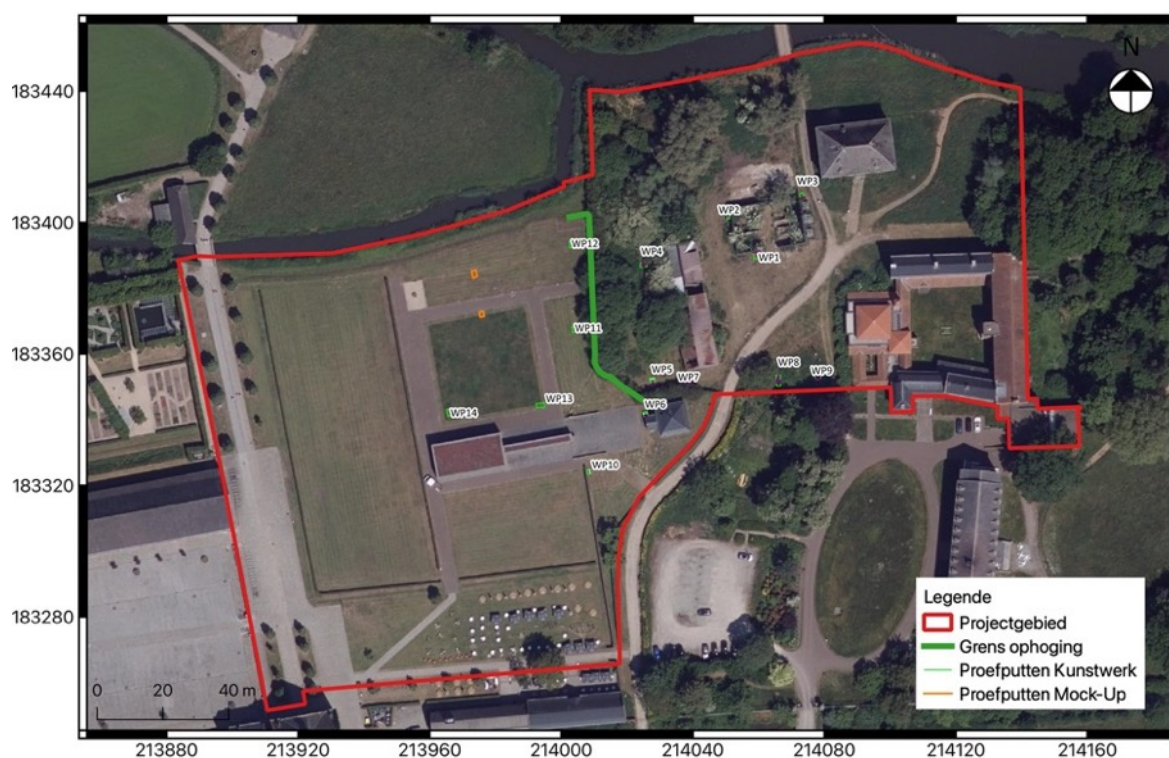

Fig. 1.5: Reeds gegraven putten⁴

⁴ Archeologienota in opmaak, projectcode 2024H236

Fig. 1.6: WP14 met een uniform opgehoogd pakket tot op de bodem van de put⁵.

⁵ Archeologienota in opmaak, projectcode 2024H236

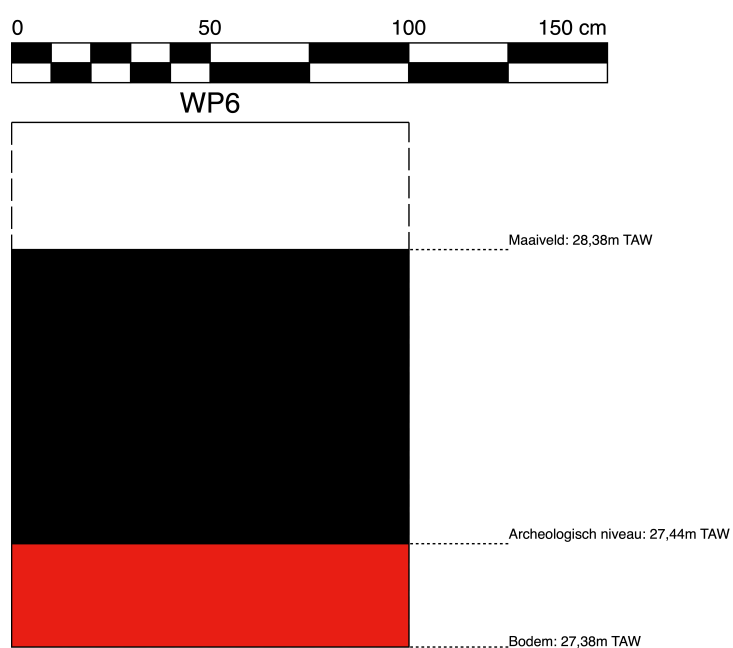

Fig. 1.7: WP6 met het verstek van de kapel en steunbeer S11⁶.

⁶ Archeologienota in opmaak, projectcode 2024H236

1.2.2 Historische voorkennis

Historische achtergrond van de abdijsite⁷

De Abdij van Herkenrode zou gesticht zijn in 1182 toen Gerard I van Loon de site schonk aan een zekere Broeder Hendrik om er een klooster voor zusters op te richten. Van deze schenking zijn geen schriftelijke bewijzen, wel vermeld Lodewijk II van Loon – de zoon van Gerard I – dit in een oorkonde uit 1213. Het klooster van Herkenrode werd in 1217 opgenomen in de Orde van Cîteaux. Het werd het eerste Cisterciënzerklooster in de Nederlanden en groeide uit tot de grootste vrouwenabdij van die orde. Dit is in eerste instantie te danken aan de graven van Loon die gronden, tienden en patronaatsrechten gaven aan de abdij en kozen voor Herkenrode als hun begraafplaats. Later droegen ook de prins-bisschoppen van Luik bij aan de rijkdom van de abdij.

Over het uitzicht van de abdij voor het begin van de 16e eeuw en de ontstaansgeschiedenis zijn er geen schriftelijke bronnen beschikbaar. De kerk centraal in de abdij wordt wel afgebeeld op een verluchte aflatbrief uit 1363 (Fig. 1.8). Deze toont een éénbeukig gebouw met een natuurstenen apsis in romaanse stijl en een schip met zes traveeën in de gotische stijl. Van de kloostergebouwen uit de 14e eeuw zijn geen bovengrondse resten bewaard. De abdijsite was in de 13e eeuw waarschijnlijk reeds voorzien van een molen op basis van de bouwsporen van ijzerzandsteen in de bestaande molen.

De tweede helft van de 15^e eeuw was een periode van verval voor de abdij. De conflicten tussen de prins-bisschoppen van Luik en de Bourgondische hertogen zaaiden onrust en vernieling. Niet alleen de abdijsite maar ook de omgeving ervan werd geplunderd. Hieruit volgde een vermindering van landbouwopbrengsten en een daling van de financiële inkomsten. Daar bovenop werden regelmatig zware oorlogsbelastingen gevorderd. Pas na 1510 komt er een einde aan de periode van politieke onrust en economische tegenspoed. De abdij herstelde zich van de tegenslagen op het einde van de 15^e eeuw, en een belangrijke rol was hierbij weggelegd voor de abdisen Gertrudis (1491-1519), Mechtildis (1519-1548) en Aleidis (1548-1561) de Lechy. Het oudste nog bestaande gebouw uit deze periode zijn de zusterverblijven. Met het begin van de bouw van de nieuwe kloosterkerk werden de veranderingen pas echt duidelijk. De verschillende gebouwen uit deze periode konden uitvoerig onderzocht worden tijdens de opgravingen. Het kloosterpand was nu wel een gesloten vierkant.

Onder het abbatiaat van Anna Catharina de Lamboy (1653-1675) kende de abdij een tweede bloeiperiode. De tiendenschuur werd herbouwd en de nieuwe infirmerie werd opgetrokken waarna de oude infirmerie werd omgebouwd en uitgebreid tot damesvertrekken. Daarnaast besteld de Lamboy in 1669 bij landmeter Meysman een kaartboek van Herkenrode waarin de bezittingen van de abdij worden weergegeven. Hierin zit een overzichtskaart met de eerste figuratieve voorstelling van de abdij (Fig. 1.9). De voorspoed die de abdij kende in de 17^e eeuw kende een abrupt einde door de oorlogen tussen Frankrijk en de Verenigde Provinciën in de jaren 1670. De oorlogen dwongen de kloosterlingen te ontvluchten naar het refugiehuis van Hasselt.

⁷ S.N. 2017.

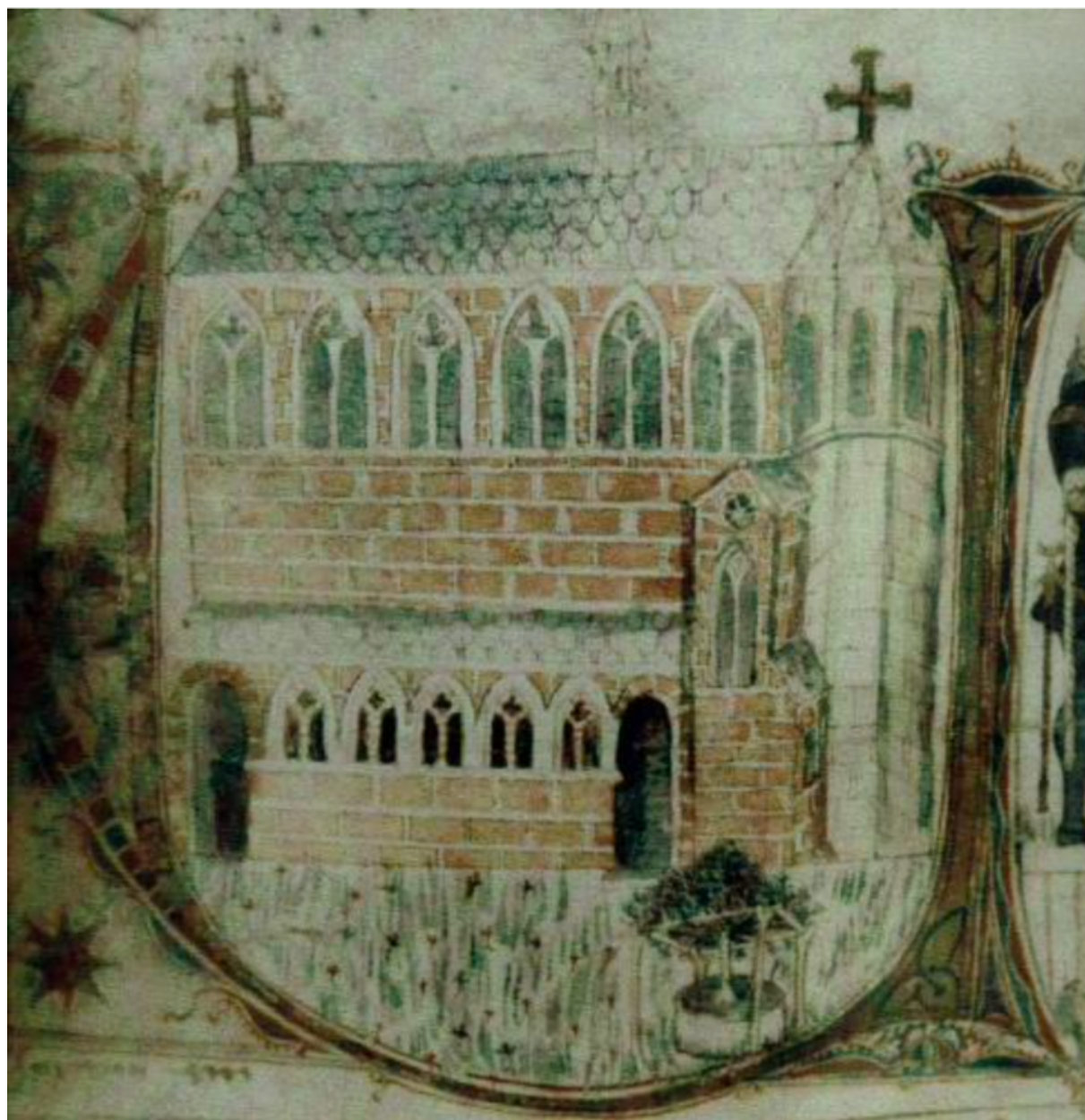

Fig. 1.8: Afbeelding van de verluchte aflatbrief uit 1363.

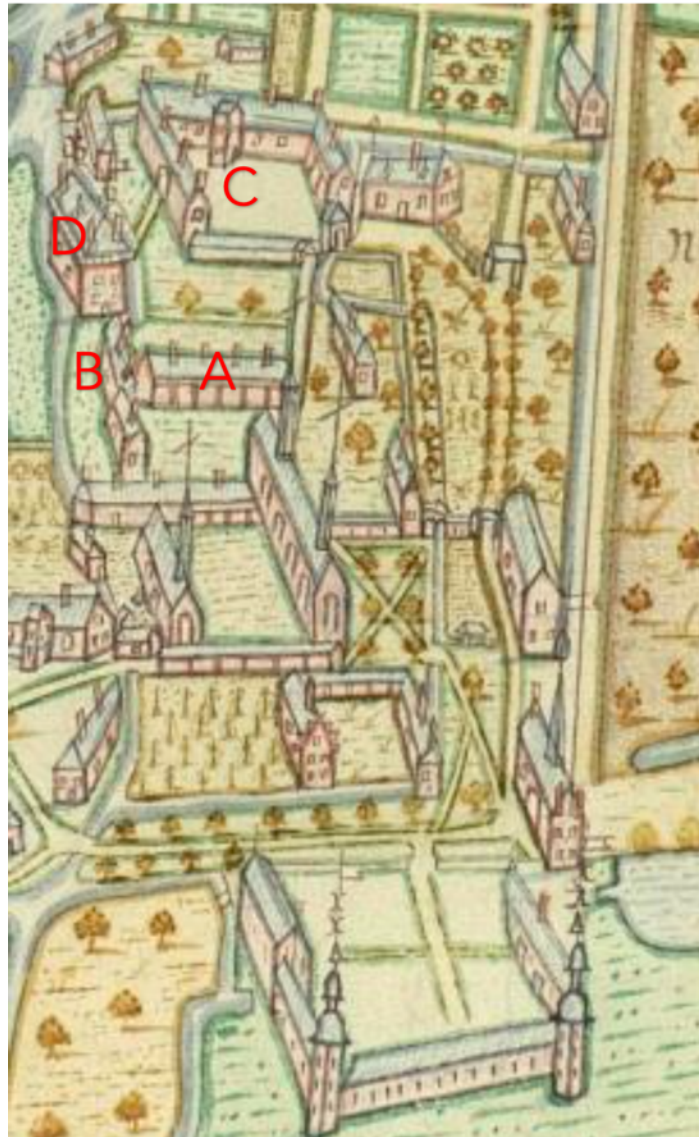

Fig. 1.9: Overzichtskaart in het kaartboek van Peter Meysman uit 1669.

Onder abdis Barbara de Rivière d'Arschot (1728-1744) genoot de abdij aanzien en welstand. Er werden twee tuinpaviljoenen gebouwd tegen de 16e-eeuwse zuidvleugel van het abdissenkwartier en er werd een poortgebouw in classicistische stijl opgetrokken. Een nieuwe dreef leidt naar de binnenkoer die voorzien wordt van een Toscaanse arcade. Abdis Anne de Croÿ (1744-1772) had grootse plannen voor de abdij en stelde de Luikse architect Laurent-Benoît Deweze in 1767 aan voor de bouw van een nieuwe abdij. Hij maakte een gedetailleerde opmeting van het toenmalige gebouwenbestand (Fig. 1.10). Het ontwerp voor de nieuwe abdij was een sterk hiërarchisch en streng geometrisch ensemble (Fig. 1.11). De bouw van de nieuwe abdij startte met het abdissenkwartier. In 1772 overleed Anne de Croÿ waarna de bouwwerf werd stilgelegd door haar opvolgster, Augustine van Hamme (1772-1790). Het is niet geweten waarom de nieuwe abdis niet wou verder werken met architect Dewez. Augustine van Hamme vroeg in 1773 een andere Luikse architect, Barthélemy Digneffe, om een nieuw ontwerp te maken voor de abdij. Ook hij startte van een volledig nieuwe abdijsite die nog meer uitgepuurd en strakker was (Fig. 1.12). Dit ontwerp viel niet in de smaak bij het kapittel van Herkenrode waarna de plannen voor een nieuwe abdij voor goed werden opgeborgen.

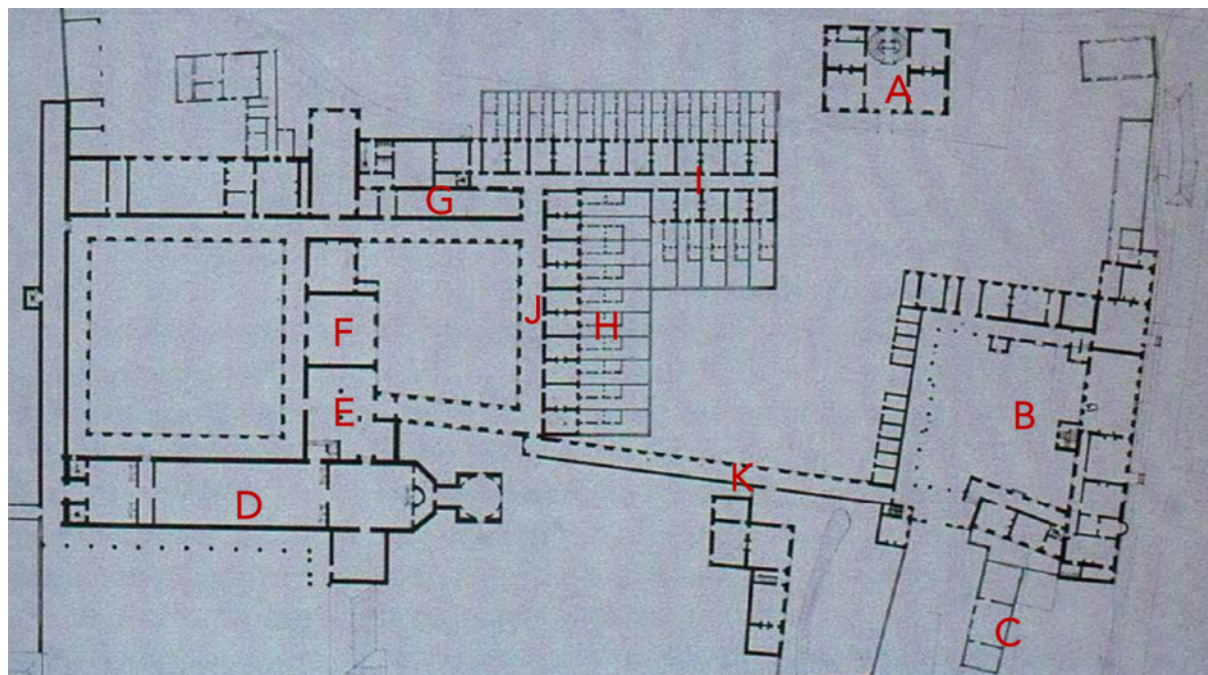

Fig. 1.10: Gebouwenbestand ca. 1767-1768 door L.B. Dewez - Bron: M. Van der Eycken, Herkenrode, abdij en levend monument, Deurne, 2002, p. 98.

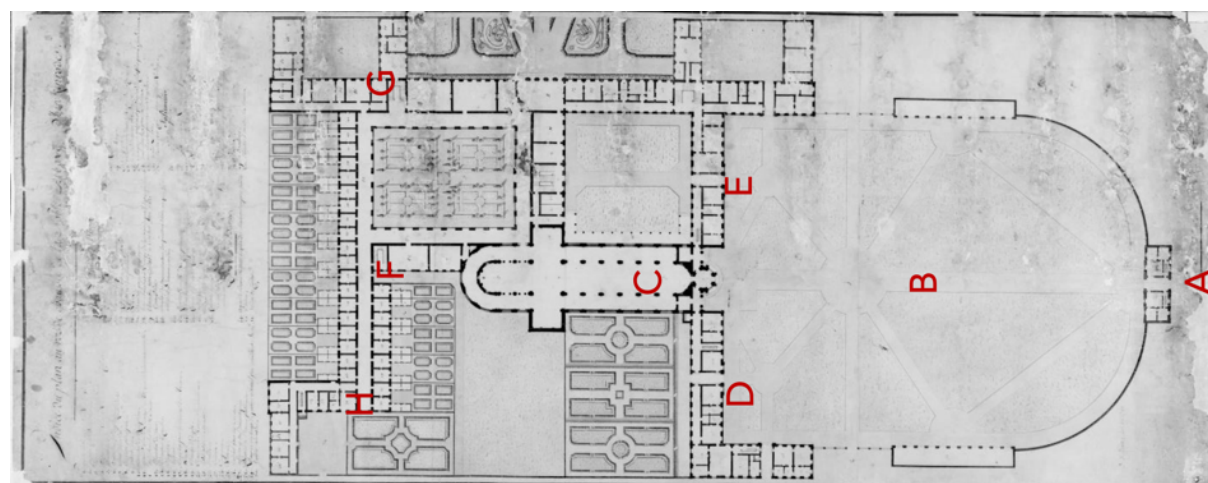

Fig. 1.11: L.B. Dewez, ontwerp voor de nieuwe abdij van Herkenrode, 1768 - Bron: KIK.

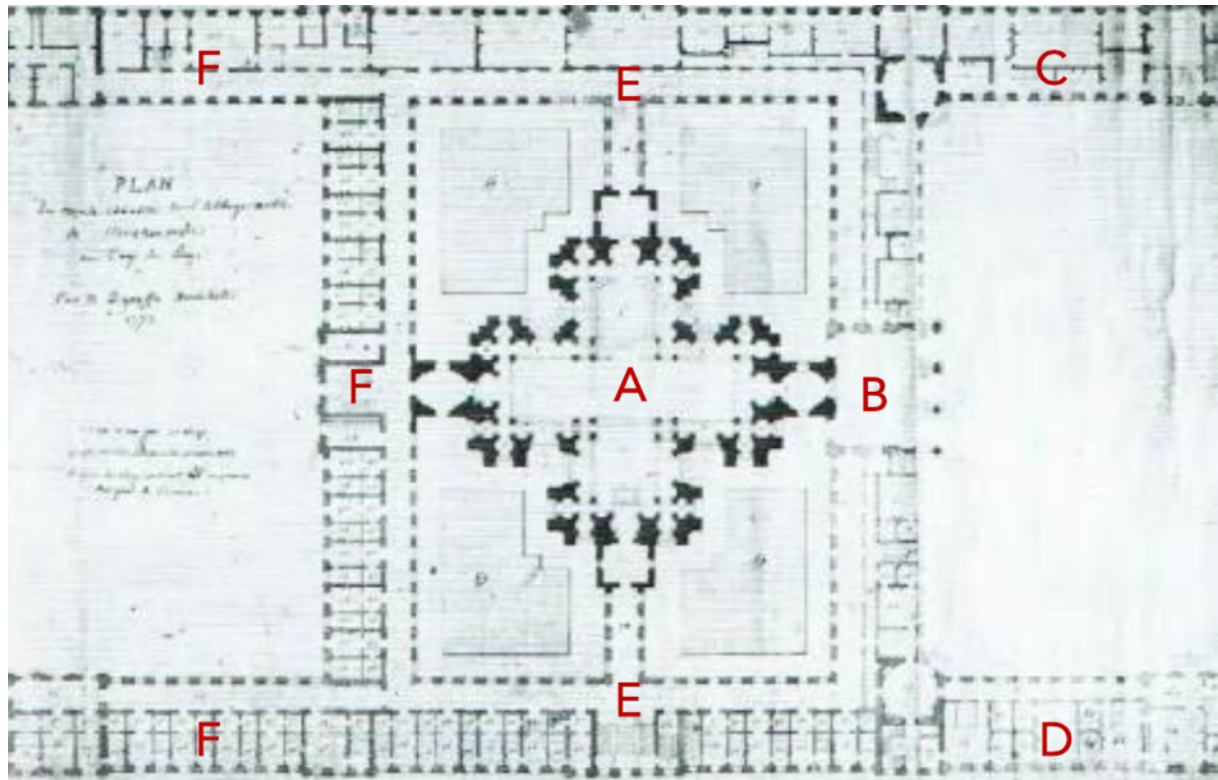

Fig. 1.12: B. Digneffe, Ontwerp voor de abdij van Herkenrode, grondplan, 1773 - Bron: M. Van der Eycken, Herkenrode, abdij en levend monument, Deurne, 2002, p. 108.

Door de Franse Revolutie en de bijbehorende antigodsdienstige politiek, vluchtte de Cisterciënzerinnen van Herkenrode naar Duitsland. In 1796 werden alle kerkelijke instellingen afgeschaft waardoor de zusters definitief de abdij verlieten. Het volledige domein werd verkocht aan de Hasseltse opkopers Guillaume Claes en Pierre Libotton die er een suikerraffinaderij, spinnerij en stokerij in oprichtte. Claes resideerde in het abdissenkwartier en vormde het om tot 'kasteel'. Na een brand in de kerk, waar weefgetouwen stonden, in 1828 werd de kerk een ruïne die in 1844 werd gesloopt, met uitzondering van de nog bestaande kapel. In de tweede helft van de 19^e eeuw werd alle industriële activiteit in de abdij stopgezet. Het abdissenkwartier, de zusterverblijven en de oude en nieuwe infirmerie werden verpacht als hoeve. De familie Claes bewoonde het kasteel voor meer dan een eeuw waarbij het abdissenverblijf bijzonder goed bewaard bleef en slechts met kleine ingrepen werd aangepast aan zijn nieuwe bestemming. Het kasteeldomein werd met grote zorg onderhouden en er werden werken uitgevoerd aan de gebouwen, landerijen en het landschapspark. Vanwege de hoge onderhoudskosten sloopte Télémaque Claes in 1884 de oostelijke en westelijke kloostervleugels.

In 1974 werd 11 ha van het kasteeldomein verkocht aan de kanunnikessen van het Heilig Graf van Bilzen. In 1983 verwierven de Zusters ook de rest van de overgebleven abdij wat vandaag de kloostersite van het Heilig Graf van Herkenrode is. De Zusters stelden ingenieur-architect Lucas Van Herck aan om de relictten van het abdissenkwartier te restaureren. Heden staan de meeste gebouwen leeg en wachten ze op een herbestemming. De 106 ha landschap rondom het klooster is in eigendom van Agentschap Natuur en Bos.

Cartografische gegevens

Op de beschikbare historische kaarten is de abdijsite duidelijk afgebeeld. De Villaretkaart en de Ferrariskaart geven de kerk binnen het vergunningsgebied weer (Fig. 1.13 en Fig. 1.14). Vanaf de Atlas der Buurtwegen is het gebouw echter niet meer aanwezig (Fig. 1.15). De kerk en de gebouwen ten noorden ervan lijken gesloopt te zijn. De topografische kaart van 1904 toont de aanwezigheid van een wegnis dwars door het projectgebied (Fig. 1.17). Aan de abdijgebouwen rondom het projectgebied lijkt niets te veranderen. De vroegst beschikbare luchtfoto van 1971 geeft een gelijkaardige situatie weer (Fig. 1.18). Het projectgebied is onbebouwd en in gebruik als grasveld met uitzondering van een klein vierkant gebouw in de oostelijke hoek. Parallel aan de westelijke grens en dwars door het projectgebied in oost-westelijke richting loopt een wegnis. Op de luchtfoto van 2005-2007 is het projectgebied in het zuiden in gebruik als verharde parking (Fig. 1.19). Centraal worden paden aangelegd. Op de luchtfoto van 2015 is het kunstwerk gebouwd en worden er graafwerken rondom uitgevoerd (Fig. 1.20). Vanaf de luchtfoto van 2016 zijn de werken afgerond (Fig. 1.21). Het projectgebied is grotendeels in gebruik als grasland, centraal in het oosten bevindt zich het kunstwerk omgeven door verharding en verharde paden. De situatie blijft onveranderd tot op heden.

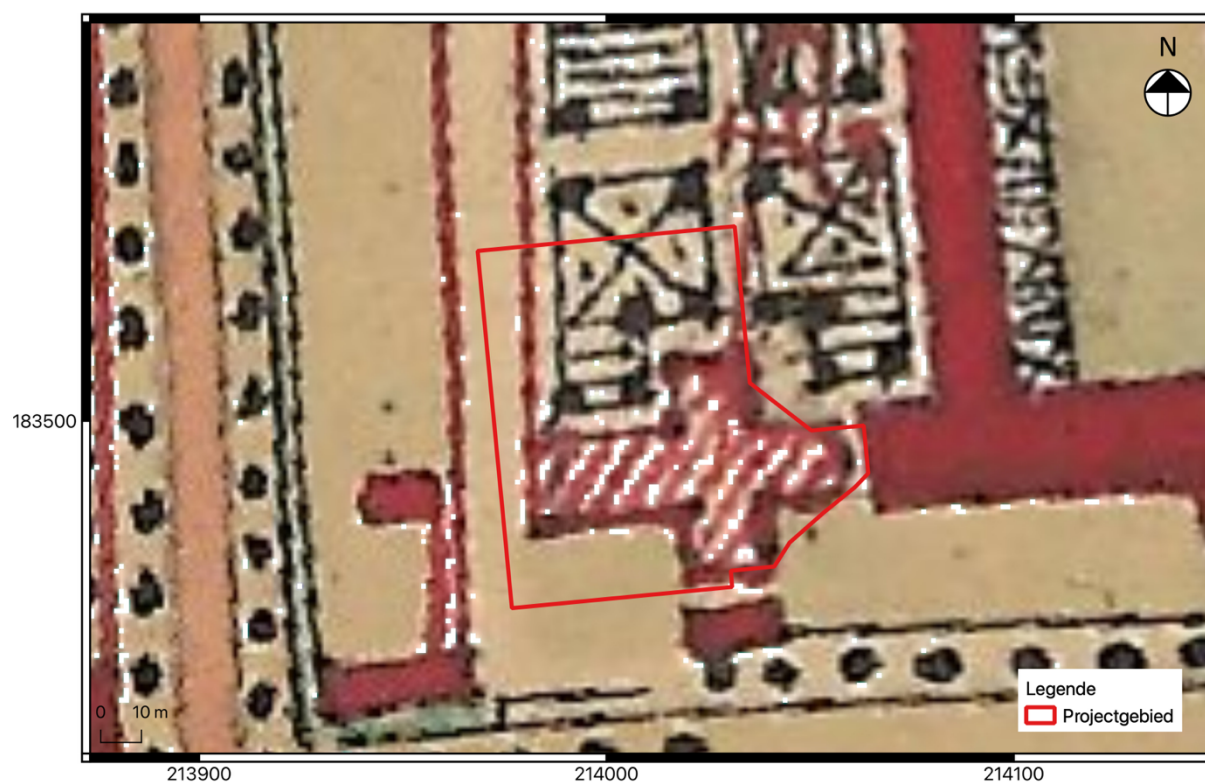

Fig. 1.13: Detail uit de Villaretkaart (1745-1748) met situering van de abdij.

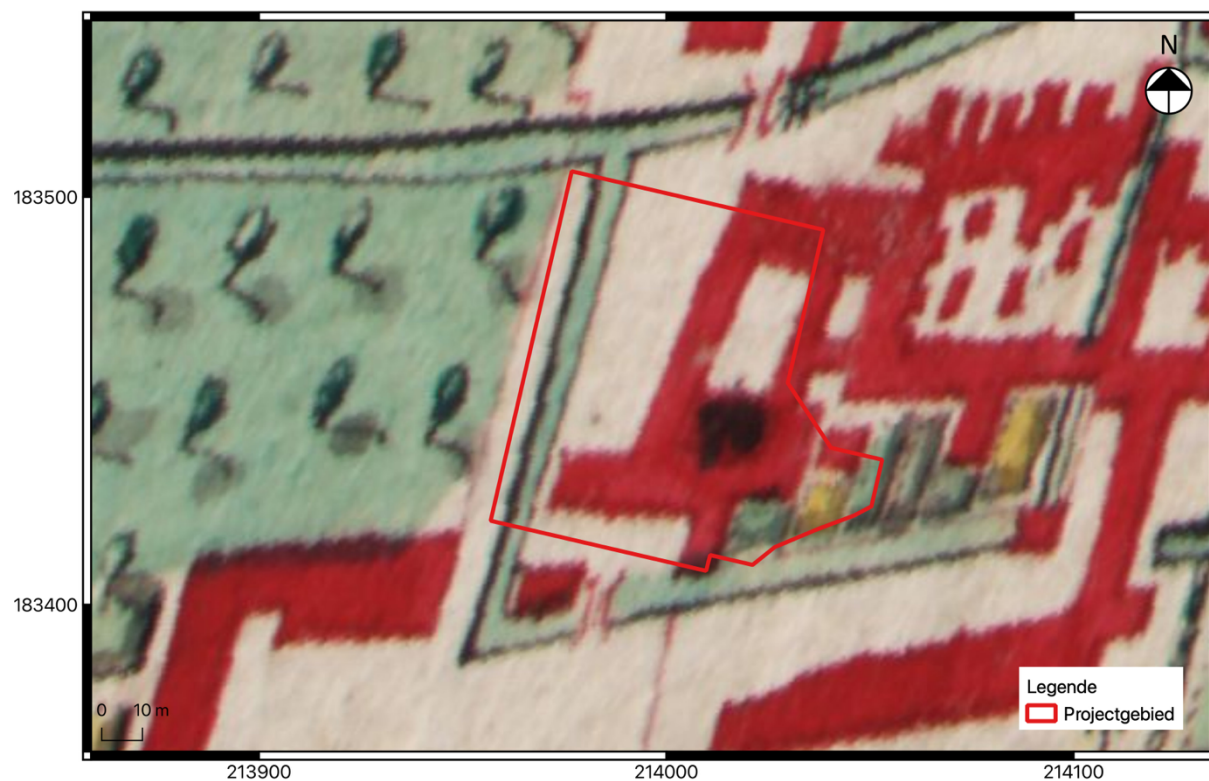

Fig. 1.14: Uittreksel uit de Ferrariskaart (1777) met aanduiding van het projectgebied (bij benadering).

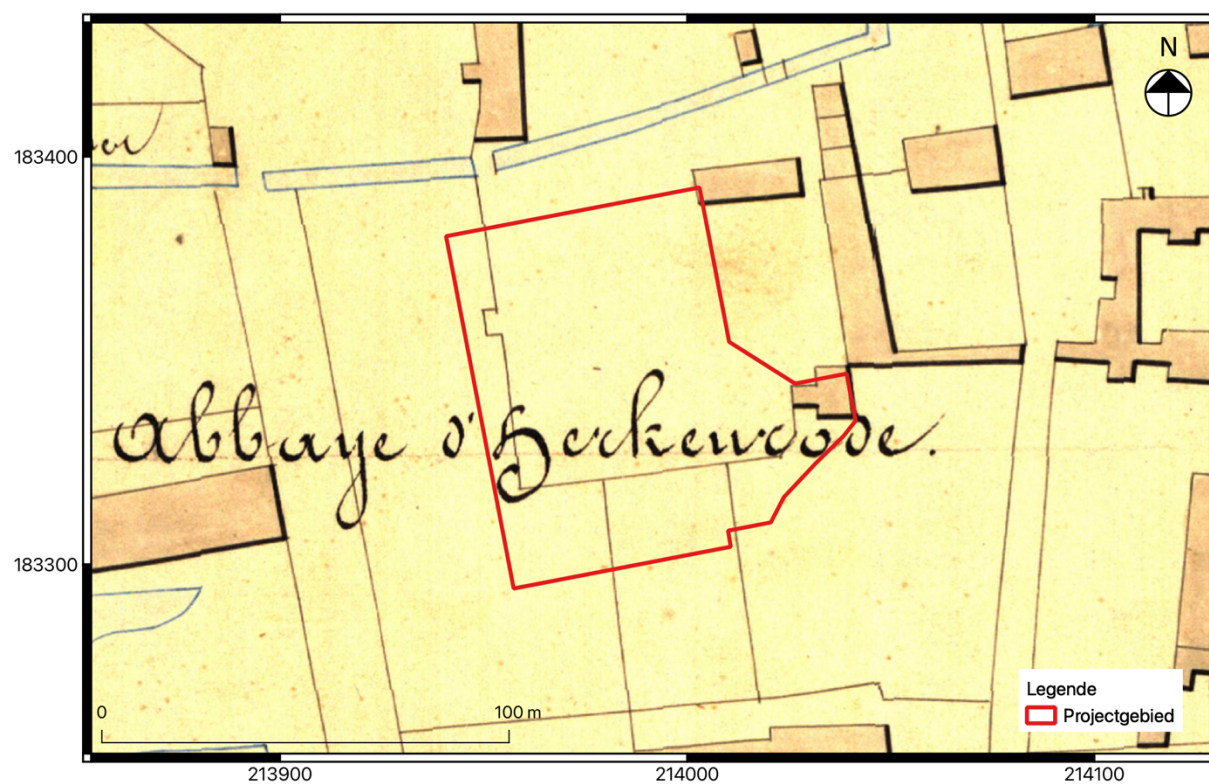

Fig. 1.15: Uittreksel uit de Atlas der Buurtwegen (ca. 1840) met aanduiding van het projectgebied.

Fig. 1.16: Uittreksel uit de kaart van Vandermaelen (1846-1854) met aanduiding van het projectgebied.

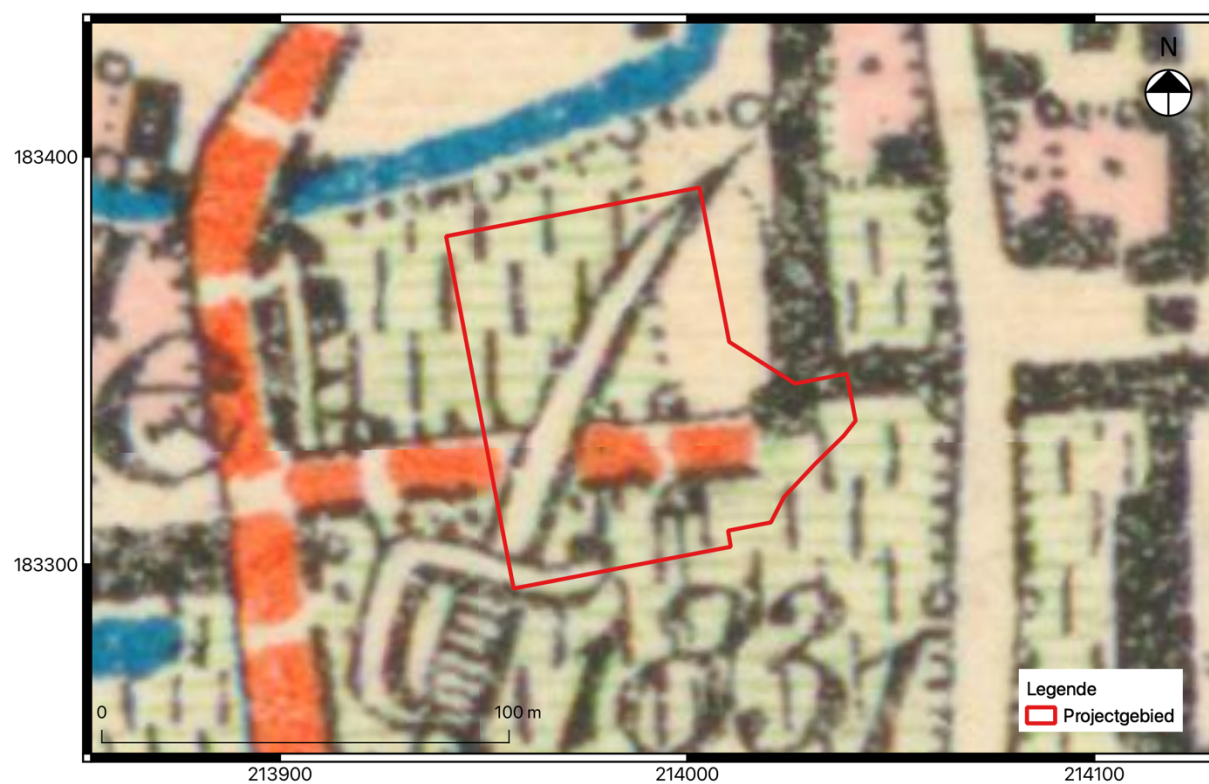

Fig. 1.17: Uittreksel uit de topografische kaart van 1904 met aanduiding van het projectgebied.

Fig. 1.18: Uittreksel uit een luchtfoto van 1971 met aanduiding van het projectgebied.

Fig. 1.19: Uittreksel uit een luchtfoto van 2005-2007 met aanduiding van het projectgebied.

Fig. 1.20: Uittreksel uit een luchtfoto van 2015 met aanduiding van het projectgebied.

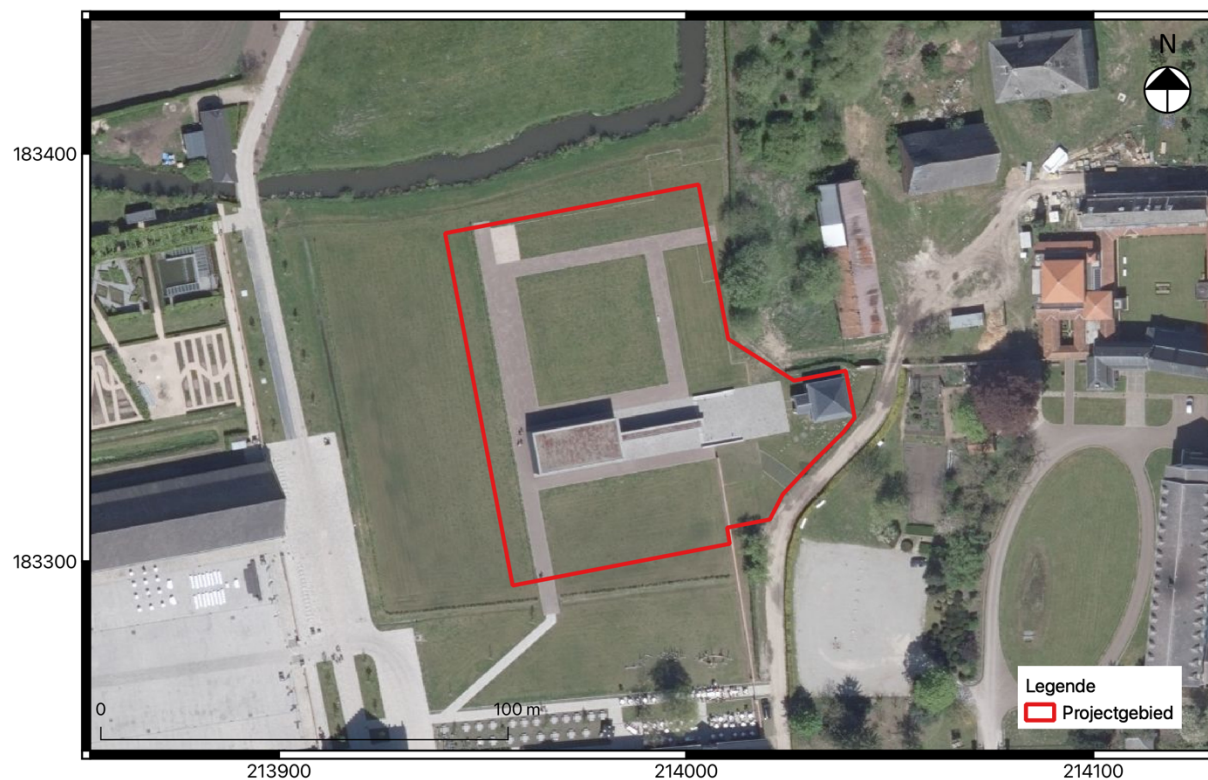

Fig. 1.21: Uittreksel uit een luchtfoto van 2016 met aanduiding van het projectgebied.

Fig. 1.22: Uittreksel uit een luchtfoto van 2022 met aanduiding van het projectgebied.

1.3 Onderzoeksoopdracht

De archeologische begeleiding heeft als doel om de afbraak van het bestaande kunstwerk “The quiet view” en het uitgraven van de funderingskuil van het nieuwe kunstwerk “Clausura” in goede banen te leiden waarbij het uitgangspunt is het behoud in situ van de gekende archeologische resten van de abdijkerk van herkenrode zoals opgegraven door Maarten Smeets in 2004-2005. Zowel het oude kunstwerk als het nieuwe kunstwerk hadden/hebben als doel om de bestaande resten niet te verstoren. Op basis van de opgravingsplannen werd de uitgraafdiepte bepaald voor het nieuwe kunstwerk. Aangezien tijdens de opgraving van 2004-2005 niet 100% de volledige kerk werd opgegraven⁸ is het mogelijk dat in de niet opgegraven delen onverwacht op mindere diepte toch archeologische resten aanwezig kunnen zijn. Dit is echter onwaarschijnlijk, doch niet helemaal uit te sluiten. De archeologische resten die zeker vrijgelegd worden, en manueel dienen uitgegraven te worden zijn de funderingen van de nog bestaande kapel tot op diepte van de funderingen van het nieuwe kunstwerk. Die funderingen werden ook opgegraven tijdens de opgraving van 2004-2005.

De vraagstelling van het onderzoek is beperkt tot het vaststellen van de diepte van de bestaande funderingsmuren van de voormalige abdijkerk. Hoewel er opgravingsplannen uit 2004-2005 zijn met hoogtes van de kerk, zijn er zones waar de bewaarde hoogte van funderingsmuren op de rand zitten van de bufferzone. Verder is onduidelijk of mogelijk losse stenen verwijderd zijn bij het dichtleggen van de opgraving in 2005. Hierdoor is van belang om de hoogte van de in situ funderingsmuren opnieuw te meten omdat op basis hiervan de standaardfundering van het toekomstige kunstwerk “Clausura” al dan niet gevolgd kan worden of moet gekozen worden voor een ander, reeds uitgetekend, alternatief type fundering dat beperkter is in diepte.

⁸ Ca. 10% van de nieuwe funderingsput is niet opgegraven

De enige onderzoeksvraag is op welke diepte (in m. TAW) de funderingen zitten van de voormalige abdijkerk. Op basis hiervan moet immers het funderingstype bepaald worden. Bijkomend dient op een kaart ook vermeld te worden op welke diepte (in m. TAW) er gefundeerd is geweest bij de bouw van het kunstwerk “The quiet view”.

Het archeologisch onderzoek kan enkel als volledig beschouwd worden als er binnen de te onderzoeken zone en diepte geen archeologische relevante waarden meer aanwezig zijn, of wanneer deze zijn gevrijwaard van vernietiging.

De rapportering over de opgraving heeft als doel een overzicht te bieden van de resultaten van de uitgevoerde onderzoekshandelingen en het bijkomend wetenschappelijk potentieel van de resultaten daarvan te duiden⁹. De erkend archeoloog dient een rapportering in bij het agentschap, die bestaat uit een archeologierapport en een eindverslag. Dit schrijven omvat het archeologierapport, opgesteld volgens de bepalingen in de Code Goede Praktijk 4.0, paragraaf 23.4, en welke als doel heeft:

- Aan te tonen dat het voorziene veldwerk volledig werd afgerond
- Een eerste inzicht te bieden in de resultaten van het archeologisch onderzoek
- Duidelijk te maken hoe de verdere verwerking tot deze latere verslaggeving zal verlopen

1.4 Onderzoeksmethode en -strategie

1.4.1 Vooropgestelde werkwijze

De zones zoals weergegeven op Fig. 1.23 moeten vooraf aan de uitgraving uitgezet worden op het terrein. Het doel van de begeleiding is om de footprint van de kerk (= bouwput nieuw kunstwerk) tot op 27,45m TAW vrij te leggen daar waar mogelijk. Dit omdat er een voldoende grote buffer aanwezig dient te zijn, minstens 20 cm maar liefst 30cm, tussen de funderingen van de bestaande kerk en het nieuwe kunstwerk. In de zones waar er, op basis van de opgravingsplannen uit 2004-2005, niet kan uitgegraven worden tot op 27,45m TAW (vooral in het noordoosten, zoals gevisualiseerd op fig. 2.6) moet de archeoloog hoger blijven bij de aanleg zodat er steeds minstens 20 cm buffer is.

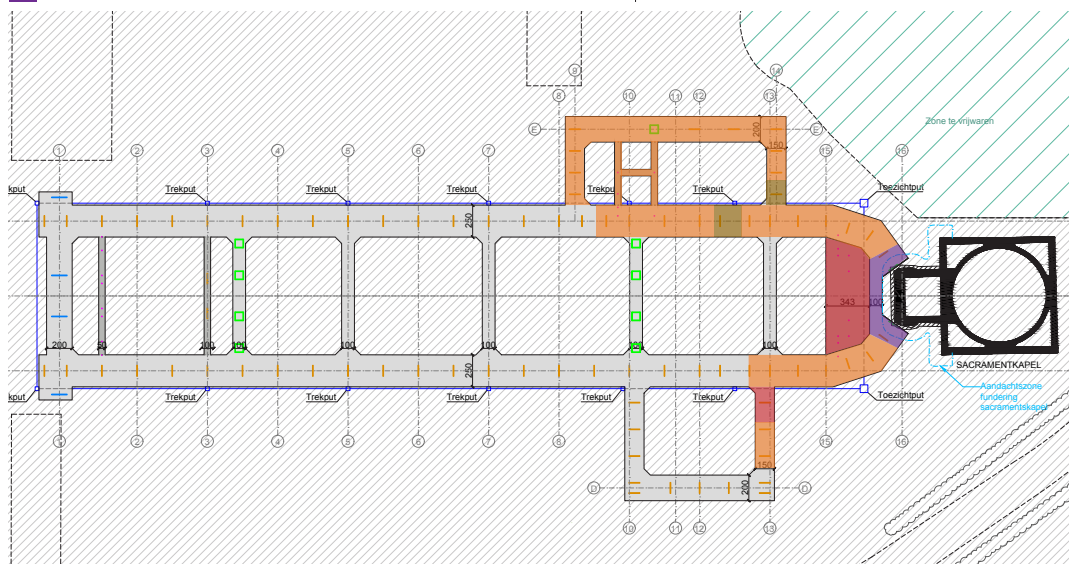
De hoogtes TAW ter hoogte van alle geplande funderingen moet consequent gecontroleerd worden met manuele boringen, er dient hierbij rekening gehouden te worden met een grondbuffer van minstens 20 cm ter hoogte van alle funderingen.

De afgraving gebeurt door een graafmachine met een bak zonder tanden. Opengelegde opgravingsvlakken mogen niet betreden worden met de kraan en/of ander zwaar materieel. De volledige footprint/bouwput dient in één werkput uitgegraven te worden waarbij de uitgegraven grond binnen de werfzone in een reeds bepaalde locatie moet opgeslagen worden (een deel zal hiervan opnieuw gebruikt worden om aan te vullen).

⁹ Code van Goede Praktijk 4.0; hoofdstuk 23.

BIJLAGE: FUNDERINGSZONES

	MAXIMALE RESTANTEN NIVEAU -117 (27.15 TAW) TOT -107 (27.25 TAW)	-0 cm op te vangen
	MAXIMALE RESTANTEN NIVEAU -107 (27.25 TAW) TOT -97 (27.35 TAW)	-10 cm op te vangen
	MAXIMALE RESTANTEN NIVEAU -97 (27.35 TAW) TOT -87 (27.45 TAW)	-20 cm op te vangen
	MAXIMALE RESTANTEN NIVEAU -87 (27.45 TAW) TOT -77 (27.55 TAW)	-30 cm op te vangen
	MAXIMALE RESTANTEN NIVEAU -77 (27.55 TAW) TOT -67 (27.65 TAW)	-40 cm op te vangen

Fig. 1.23: Synthesepan met de opgelegde dieptes voor opgraving¹⁰.

De archeologische begeleiding wordt enkel uitgevoerd in omstandigheden die toelaten om de handelingen uit de Code van Goede Praktijk uit te voeren op de wijze zoals ze daarin beschreven zijn en die bovendien geen schade veroorzaken aan archeologische sporen of vondsten. Er worden maatregelen genomen om overlast door regen- en of grondwater tegen te gaan.

Bij de begeleiding worden er enkel archeologische sporen (funderingsmuren) verwacht aan de kant van de sacramentskapel. Doordat de archeologische resten NIET worden afgebroken na de begeleiding, maar behouden blijven, is het nemen van stalen; het couperen van sporen; het zetten van profielputten tot in de moederbodem; het volledig opgraven van archeologische waarden om eventuele onderliggende sporen te onderzoeken, NIET toegelaten. De begeleiding is louter het vrijleggen van alle resten boven 27,45m TAW zonder deze verder op te graven, af te breken of te demonteren. Indien behoud in situ van bepaalde archeologische resten echter vanwege degradatie van deze archeologisch resten redelijk onmogelijk is, moeten deze opgegraven worden. Dit dient echter altijd in overleg te gebeuren met Onroerend Erfgoed en beperkt worden tot enkel die bedreigde resten.

De regie van de graafwerken ligt bij de erkend archeoloog.

1.4.2 Contextgebonden bepalingen

Waar de funderingsmuur van de kerk niet zichtbaar is op 27,45m TAW ter hoogte van de geplande funderingen, wat in principe overal moet zijn behalve bij de kapel, moet manueel geboord worden om

¹⁰ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/32405> Programma van Maatregelen fig 2.6

de diepte van de bestaande funderingsmuur te registreren om zo de hoeveelheid buffer te kennen voor de geplande fundering t.o.v. de bestaande funderingsmuur.

In het onwaarschijnlijke geval dat een nog niet opgegraven archeologisch vlak aanwezig is op een diepte minder dan 27,45m TAW dient dit geregistreerd te worden in het vlak, maar blijft dit eveneens behouden in situ zonder het maken van coupes e.d.

Doordat het onderzoek als doel heeft om de gekende resten vrij te leggen tot op een diepte van maximaal 27,45m TAW zonder de archeologisch resten zelf verder op te graven; af te breken of te demonteren, zal er op die vlakken afgeweken worden van de code van goede praktijk die dergelijke handelingen opleggen.

1.4.3 Praktische uitvoering

De uitgraving van de bouwput voor het nieuwe kunstwerk werd in één keer uitgegraven. Vanwege de zeer puinrijke vulling, brokken beton en nutsleidingen was het aanhouden van de verschillende dieptes (Fig. 1.23) praktisch niet mogelijk en werd het terrein afgegraven op twee dieptes. Een niveau op 27,65m TAW en een niveau op 27,45m TAW. Omdat in het westen de 40cm dikke fundering aanwezig was van het afgebroken kunstwerk werd bij het verwijderen ervan iets dieper gegaan dan 27,45m TAW bij het weghalen van de betonblokken. Praktisch werd er tot op de worteldoek gegaan die was aangebracht onder de betonfundering.

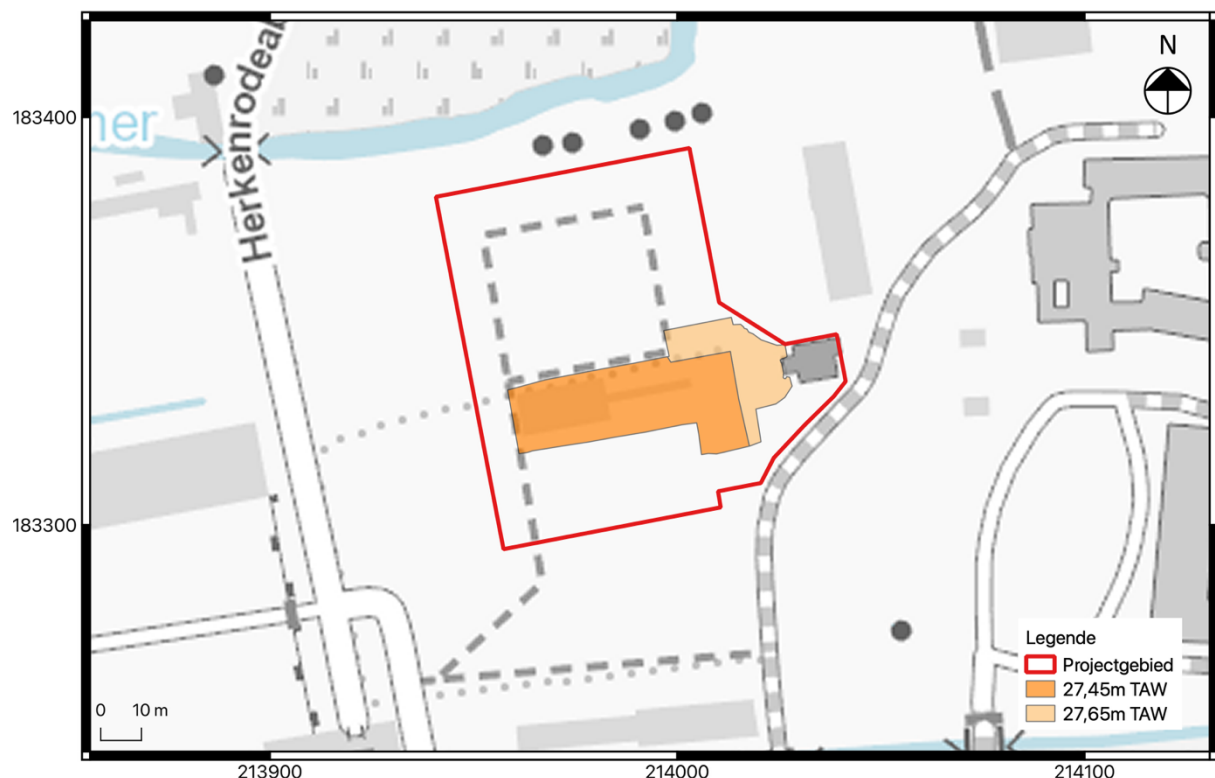

Fig. 1.24: Aanlegdieptes van de werkput.

Hoewel na de aanleg van het archeologisch vlak er moest worden geboord om de diepte van de bestaande funderingen van de abdijkerk vast te leggen bleek dit in de praktijk echter onmogelijk omwille van de puinrijke ondergrond waardoor onmogelijk kon worden vastgesteld of de boor nu op

puin zat of op een muur. Tevens lag op een deel op diepte nog een betonlaag waardoor er daar helemaal niet manueel kon geboord worden. Het plateau ter hoogte van het altaar werd niet behouden aangezien de losse puinhoudende grond daar een aantal leidingen bevatte die ervoor zorgde dat bij het uitgraven deze zone uit elkaar viel en dan maar werd genivelleerd op het niveau van de omgeving. De verschillende uitgravingsniveau's werden omwille van de grove puinrijke grond gereduceerd tot 2 niveaus: 27,45 & 27,65m TAW.

1.4.4 Betrokken actoren

Actoren	Naam
Erkend archeoloog	Wouter Yperman OE/ERK/Archeoloog/2015/00056 Studiebureau Archeologie bv OE/ERK/Archeoloog/2015/00002
Veldwerkleider	Wouter Yperman OE/ERK/Archeoloog/2015/00056
Assistent-archeoloog	/

Hoofdstuk 2 Assessmentrapport

Doordat het uitgangspunt behoud in situ is werd er niet gegraven tot op het verwachte archeologisch vlak, als gevolg hiervan werden slechts 2 sporen aangetroffen. Spoor 1 betreft de verwachte, en onvermijdelijke, funderingsmuur van de nog bestaande kapel, die ook een onderdeel vormde van de voormalige kerk. Het tweede spoor werd aangetroffen in een zone die in 2004-2005 nog niet was opgegraven en betreft een kasseiweg die tijdens de opgraving van 2004-2005 dagzoomde en zodoende toen niet werd onderzocht.

In de teelaarde naast de weg werd de enige vondst aangetroffen. Het betreft een fragment van een zes-hoekige majolica tegel uit de 16de eeuw.

Er werden geen stalen genomen.

Vanwege de bewuste beperkingen van het onderzoek is verder (natuurwetenschappelijk) onderzoek niet van toepassing.

Hoofdstuk 3 Interpretatie van de archeologische site

3.1 Beschrijving van het kader van de archeologische site

3.1.1 Landschappelijke ligging

Het projectgebied is gelegen aan de Abdijsite van Herkenrode in de provincie Limburg. Dit is gelegen in de archeoregio van de Kempen. Volgens de traditionele landschappenkaart behoort het projectgebied tot de Demervallei. Het landschap in deze regio wordt gekenmerkt door een brede vallei met begrenzende dalwanden en vegetatiemassa's. De Demer en de benden lopen van de Gete en de Dijle vormen samen de grote oost-west hydrografische as van het Vlaamse gewest.¹¹

Het projectgebied wordt in het noorden en zuiden begrensd door de Tuilter Demer die ten noordoosten van het projectgebied in de Demer stroomt. Het DHM toont dat het projectgebied onderaan de vallei van de Demer ligt (Fig. 3.1). Het vergunningsgebied zelf heeft een hoogteverschil van ca. 1 m met een lagergelegen zone in het noordoosten (Fig. 3.2 en Fig. 3.3).

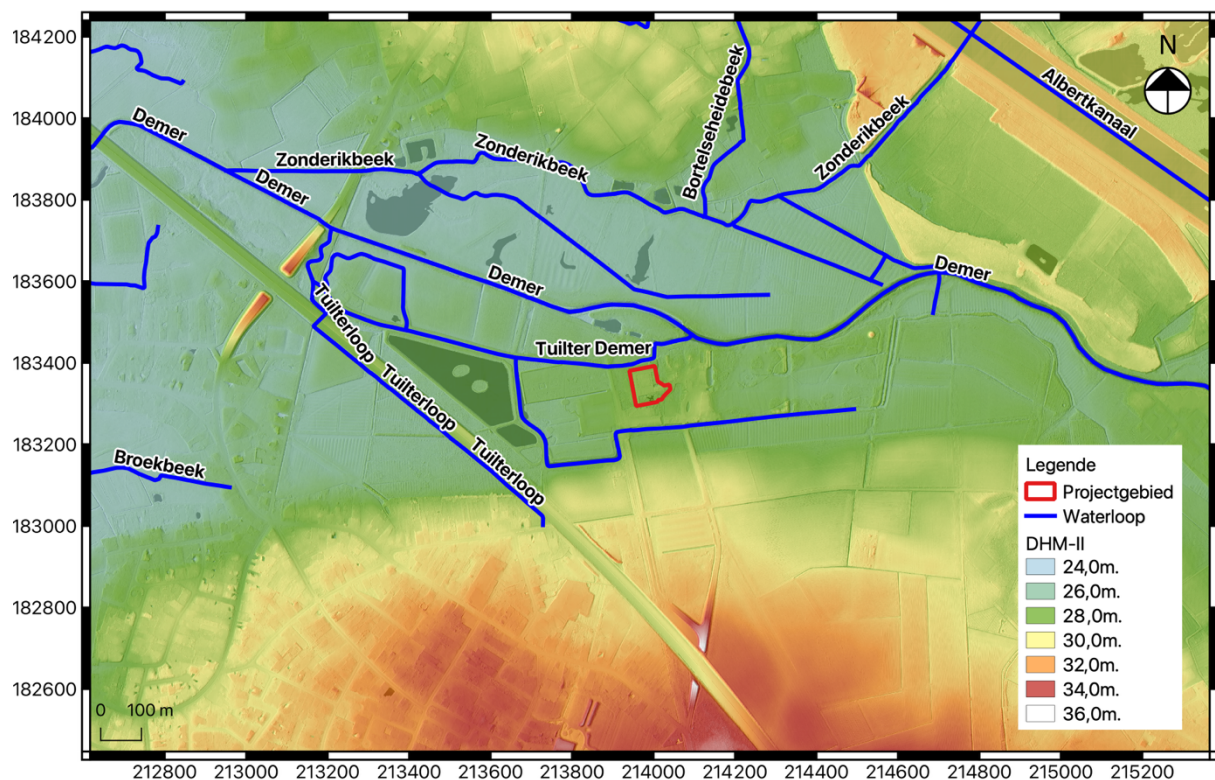

Fig. 3.1: Uittreksel uit het digitaal hoogtemodel (DHM II) met aanduiding van het project- en vergunningsgebied.

¹¹ Antrop e.a. 2002, 60.

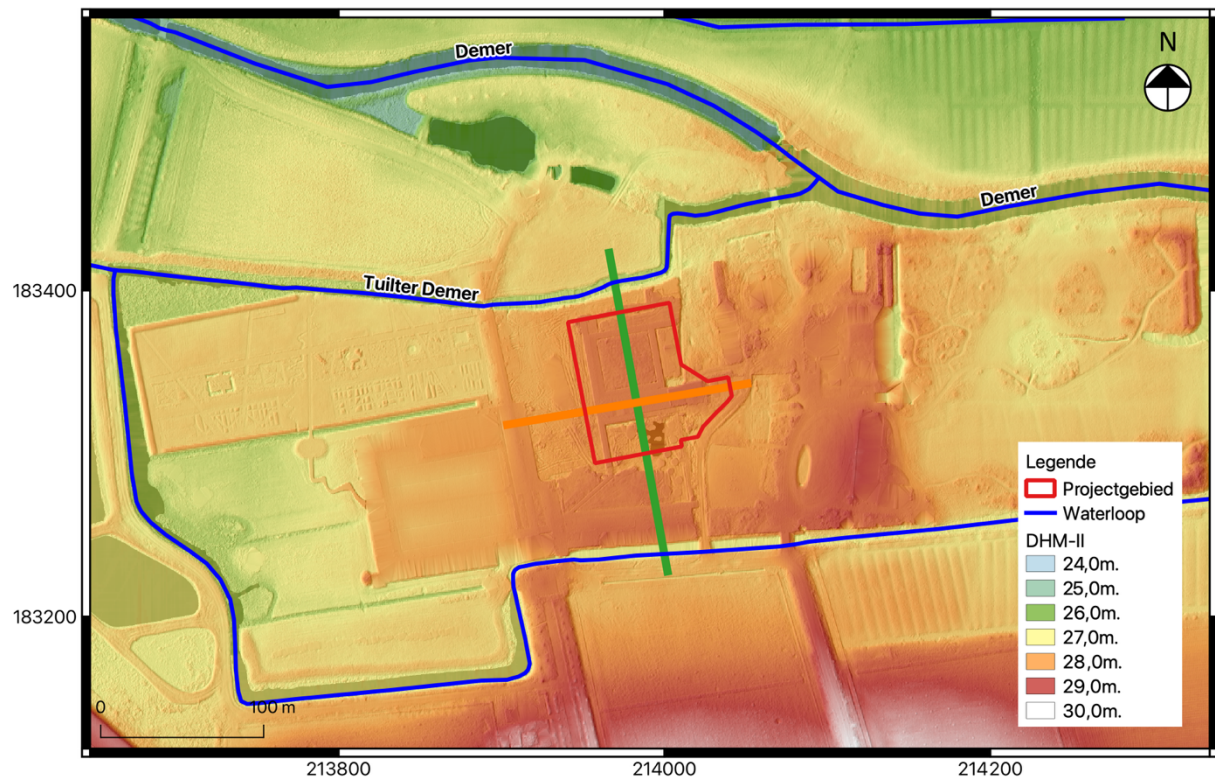

Fig. 3.2: Detail uit het digitaal hoogtemodel (DHM II) met aanduiding van het project- en vergunningsgebied en twee terreinprofielen.

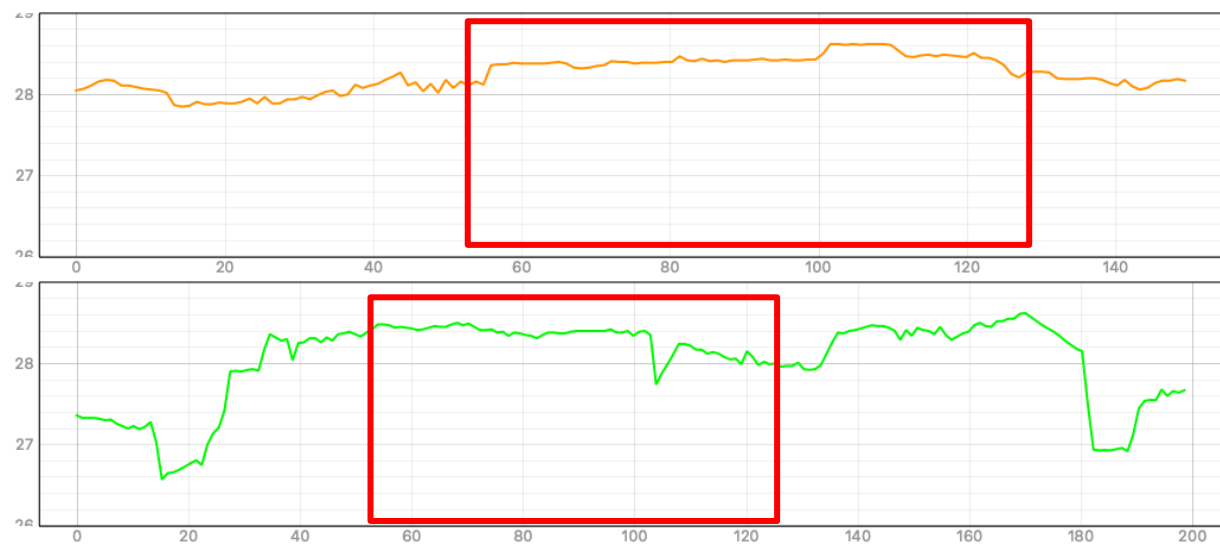

Fig. 3.3: Terreinverloop ter hoogte van het projectgebied van west naar oost (oranje) en van noord naar zuid (groen).

Volgens de **tertiairgeologische kaart** (Fig. 3.4) is het geologisch substraat van het projectgebied opgebouwd uit de Formatie van Eigenbilzen (code Eg). De formatie vormde zich tijdens het Vroeg Oligoceen (33,6-28,4 ma) en bestaat uit een grijs tot groengrijs fijn zand dat kleihoudend, weinig glauconiethoudend en glimmerhoudend is. Binnen het projectgebied bevindt de formatie zich op een diepte van ca. 8-10 m (volgens de diktekaart quartair).

De **quartaairgeologische kaart** (Fig. 3.5) situeert het projectgebied zich grotendeels in code 3. Dit betekent dat hier fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan (**FLPw**) vormden. Hierop werden

mogelijk eolische afzettingen van het Weichseliaan, mogelijk Vroeg Holocene (**ELPw**) en/of hellingsafzettingen van het Quartair (**HQ**) afgezet. De eolische en hellingsafzettingen zijn mogelijk afwezig. Het noorden van het projectgebied valt binnen code 3a. Deze heeft dezelfde opbouw van fluviatile afzettingen, eventueel afgedekt door eolische en hellingsafzettingen. Dit volledige pakket wordt bijkomend afgedekt door fluviatile afzettingen (organochemisch en perimarien inclusief) van het Holocene en mogelijk Tardiglaciaal (**FH**).

Volgens de **bodemkaart** (Fig. 3.6) komt er ter hoogte van het projectgebied een OT-bodemserie voor. Dit zijn sterk vergraven gronden.

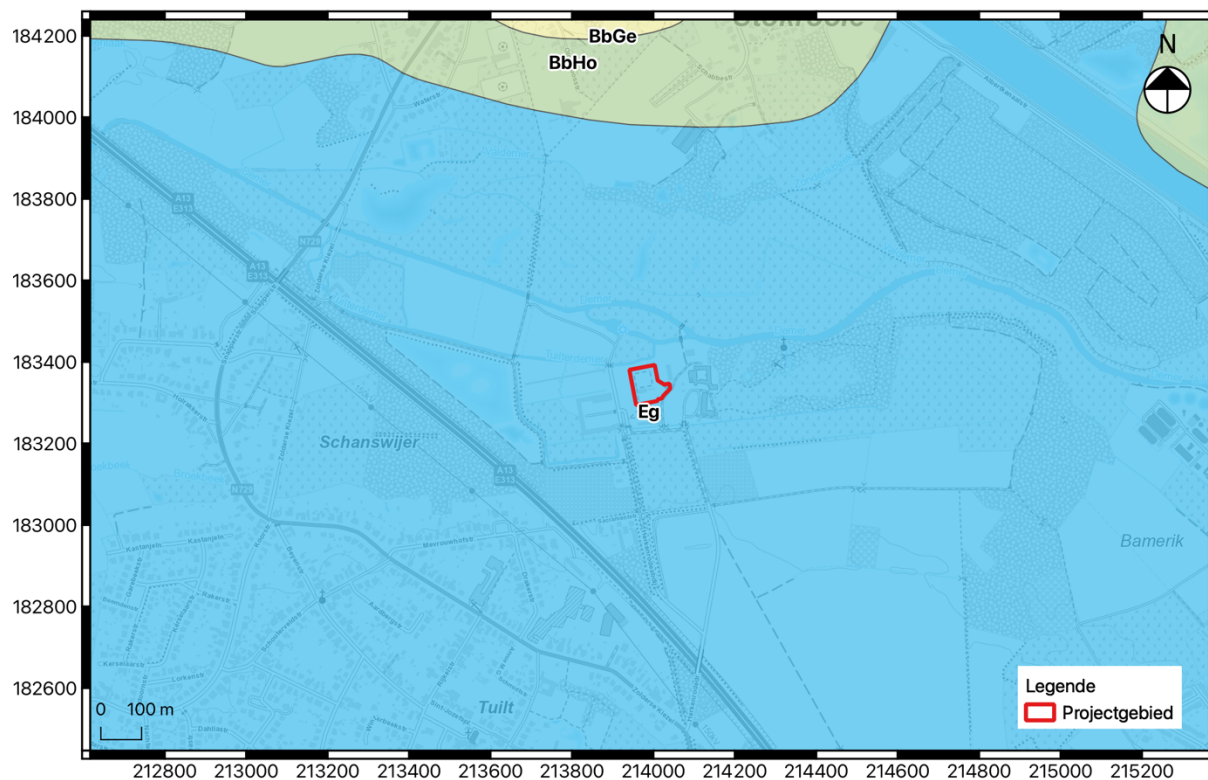
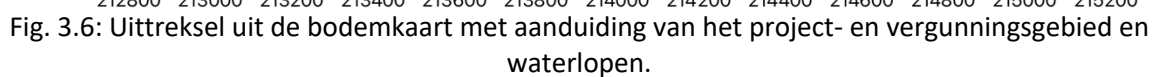
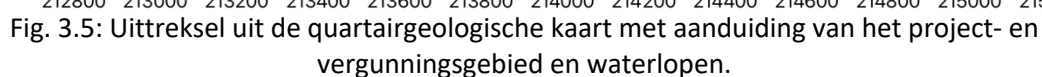

Fig. 3.4: Uittreksel uit de tertiairgeologische kaart met aanduiding van het project- en vergunningsgebied.

3.1.2 Historisch kader

Over het uitzicht van de abdij voor het begin van de 16e eeuw en de ontstaansgeschiedenis zijn er geen schriftelijke bronnen beschikbaar. De kerk centraal in de abdij wordt wel afgebeeld op een verluchte aflatbrief uit 1363 (Fig. 1.8). Deze toont een éénbeukig gebouw met een natuurstenen apsis in romaanse stijl en een schip met zes traveeën in de gotische stijl.

Fig. 3.7: Afbeelding van de verluchte aflatbrief uit 1363.

De tweede helft van de 15e eeuw was een periode van verval voor de abdij. De abdij herstelde zich van de tegenslagen op het einde van de 15^e eeuw en met het begin van de bouw van de nieuwe kloosterkerk werden de veranderingen pas echt duidelijk.

Door de Franse Revolutie werden in 1796 alle kerkelijke instellingen afgeschaft. Het volledige domein werd verkocht en in de kerk werden weefgetouwen opgesteld. In 1826 verwoeste een (aangestoken?) brand de kerk, die in 1844 werd gesloopt.

3.1.3 Archeologisch kader

Het projectgebied is zoals eerder vermeld gelegen binnen de Abdijsite van Herkenrode (**CAI ID 52070**). In 2003 werd ca. 3ha van het kloosterdomein onderzocht aan de hand van weerstandsmeting en magnometrie. Hierbij werden het kloosterpand en een aantal aanliggende kamers zichtbaar. Ook de muurresten en de industriële zone kwamen duidelijk naar voren. De kerk was niet goed zichtbaar, omdat deze onder een 19^e-eeuwse kasseiweg lag.¹² In 2004 en 2005 vonden opgravingen van de verdwenen abdijsite Herkenrode plaats (Fig. 1.4). Zeker voor de pre- of vroege abdijfase en de eerste abdijfase, zijn deze gegevens een grote aanvulling en ook verandering van de gekende geschiedenis. Opgravingen in 2014 brachten resten van de 16^e-eeuwse watermolen van de abdij aan het licht (**CAI ID 207460**). Bij een werkbegeleiding in 2015 werden geen archeologische vondsten aangetroffen aangezien de geplande werken het archeologisch vlak nergens bereikte (**CAI ID 218748**).¹³

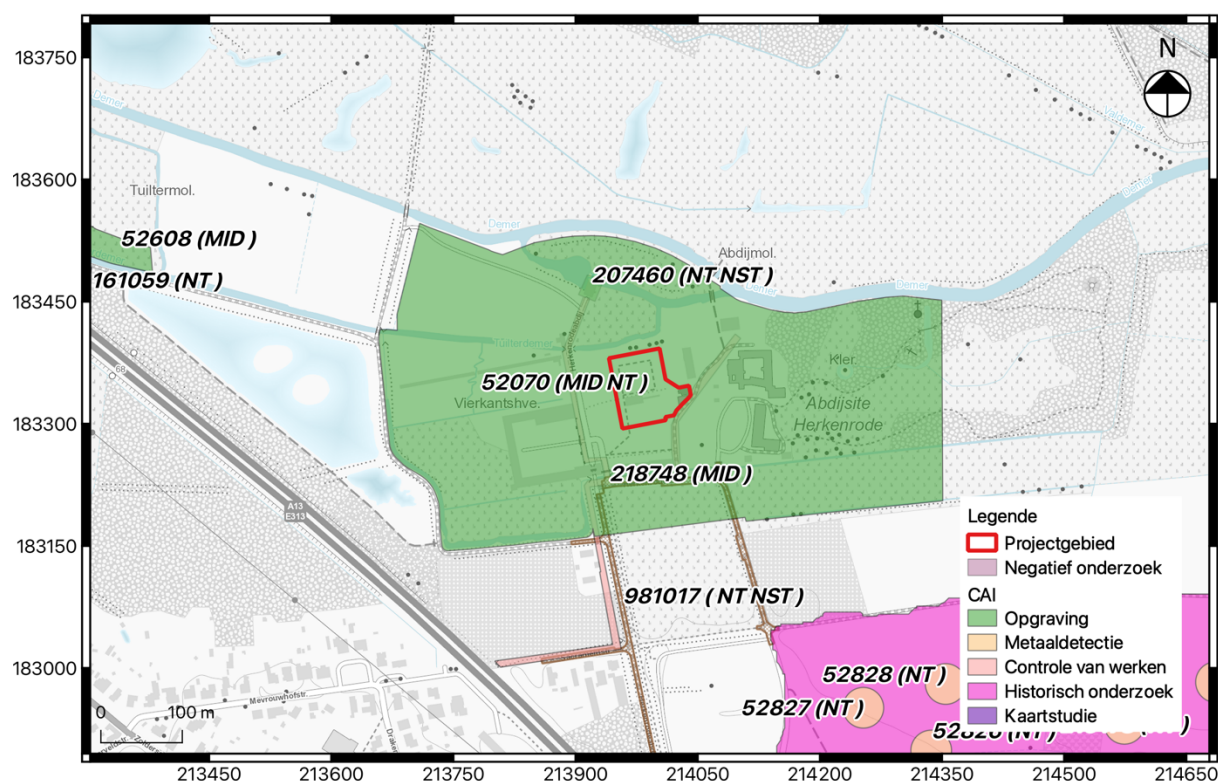

Fig. 3.8: Uittreksel uit de CAI met aanduiding van het project- en vergunningsgebied en de archeologische voorkennis in de directe omgeving.

Ten zuidoosten van het projectgebied bevindt zich het slagveld van de Slag bij Kermt in 1831 (**CAI ID 158253**). Binnen de afbakening van deze CAI-locatie werden reeds verschillende metaaldetectievondsten gedaan. Het gaat voornamelijk om musketkogels en munten uit deze periode. Ook ten westen van het projectgebied, ter hoogte van de Tuilterschans (**CAI ID 161059**) werden reeds verschillende metaaldetectievondsten van dezelfde aard gedaan, grotendeels te dateren in de 18^e eeuw.

Tot slot werden er enkele archeologienota's opgesteld in de omgeving van het projectgebied naar aanleiding van wegeniswerken. Ter hoogte van de Herkenrodedreef (**ID 5887** en **CAI ID 981017**) werd

¹² Smeets 2006, 26.

¹³ Smeets 2017.

in 2021 naar aanleiding van een archeologienota een archeologisch onderzoek uitgevoerd. De aangetroffen sporen kunnen gelinkt worden aan de Abdij van Herkenrode.¹⁴ In 2023 stelde ADEDE een archeologienota op voor werken aan de E313 tussen Lummen en Hasselt (ID 27295). De geplande werken zullen geen grootschalige bodemverstoringen veroorzaken, daarbij worden de werken uitgevoerd in een zone die in het verleden opgehoogd werd. Er werd geen verder onderzoek geadviseerd.¹⁵

3.2 Stratigrafische opbouw

3.2.1 Bodemgenese

Omwille van de beperkte diepte van het onderzoek werd en nagenoeg overal een antropogene bodemopbouw aangetroffen die te dateren is na het toedekken van de opgravingen van 2004-2005 en de werk voor de bouw van het voormalige kunstwerk “The quiet view” in 2015 zoals weergegeven in profiel 3 (Fig. 3.9). Enkel naast de aangetroffen kasseiweg werd er nog een pre 21ste eeuwse teelaarde aangetroffen in profiel 4 onder de ophoging van 2015 (Fig. 3.10).

Fig. 3.9: Antropogene bodemopbouw als gevolg van de bouwwerken in 2015.

¹⁴ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/981017>.

¹⁵ Van Lancker 2023.

Fig. 3.10: Ophoging van 2015 (1) bovenop het voormalige loopvlak ten tijde van de opgraving in 2004-2005 (2).

3.2.2 Bodembewaring

Niet van toepassing voor het overgrote deel van het terrein aangezien er niet dieper werd gegraven dan de 21ste eeuwse dempings- en ophogingspakketten. Voor wat betreft de niet opgegraven zones in 2004-2005 kan wel gesteld worden dat de werken in 2015 een deel van het loopvlak van 2004-2005 hebben doorgraven aangezien puinrijke teelaarde werd aangetroffen in die zones. De enige zone die niet door graafwerken werd beïnvloed was ter hoogte van de aangetroffen kasseiweg.

3.2.3 Bodembewaring en de bewaring van de archeologische site / artefacten

Zie 3.2.2

3.2.4 Referentiebodems op gekende archeologische sites in omgeving

Tijdens de opgraving van 2004-2005 werd opgemerkt dat er voorafgaande het bereiken van het archeologisch vlak een dik pakket teelaarde en puin van ca. 80cm moest verwijderd worden (Fig. 3.11). Dat puin werd geïnterpreteerd als het puin van de afbraakwerken van de kerk in 1844.

Tijdens het proefputten onderzoek in 2024 werd in enkele putten het moederbodem bereikt. Dit was vaak direct de C-horizont (Fig. 3.12). Daarboven was eveneens puinhoudende grond aanwezig.

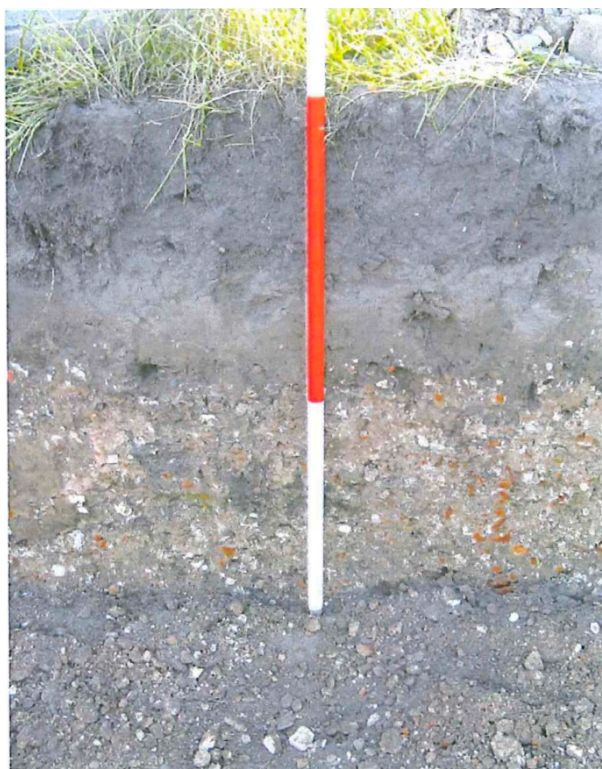

Fig. 3.11: Afbeelding van een profiel tijdens de opgraving in 2004-2005¹⁶

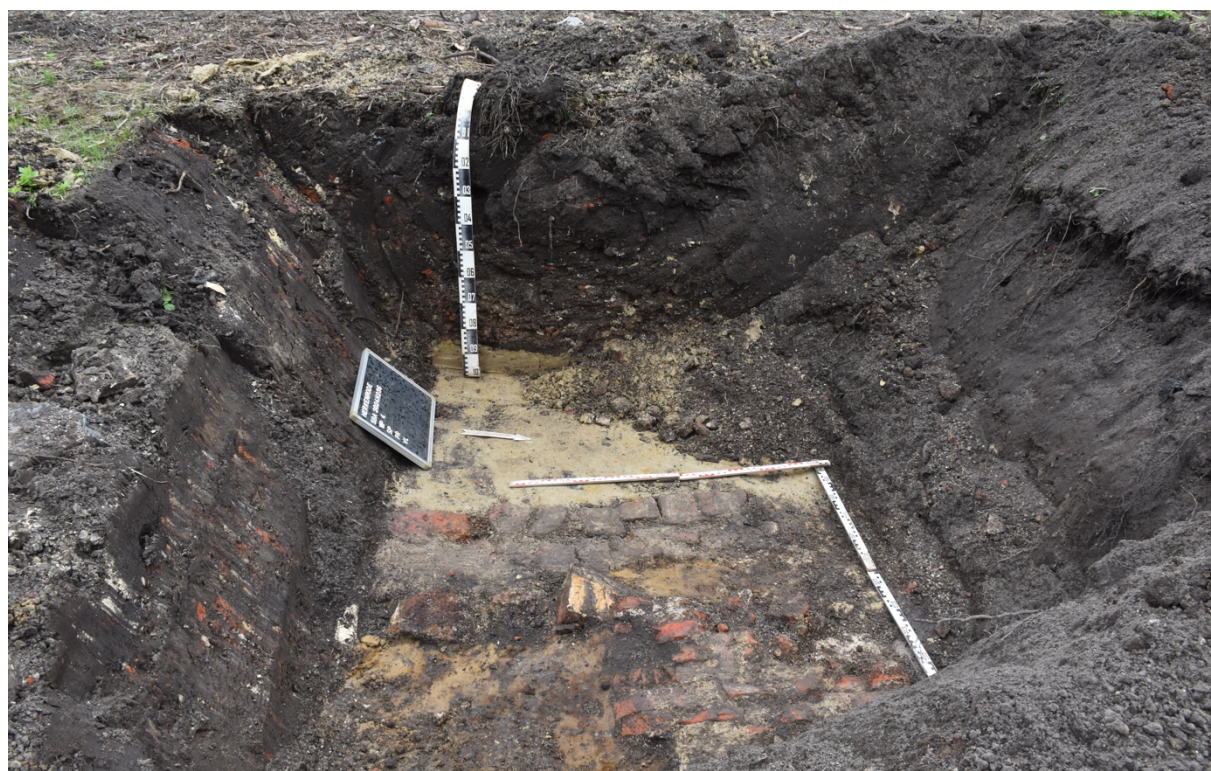

Fig. 3.12: Profiel in werkput 4 tijdens het onderzoek in 2024.¹⁷

¹⁶ Smeets 2006, foto 4.3.

¹⁷ Archeologienota in opmaak, projectcode 2024H236

3.3 Beschrijving van de archeologische site

Tijdens het vlakdekkende onderzoek was het de bedoeling om geen sporen aan te treffen aangezien er niet tot op het gekende archeologische vlak werd gegraven. Aangezien ca. 10% van de uitgraving nog niet was onderzocht tijdens het onderzoek van 2004-2005, was het aantreffen van sporen een mogelijkheid. In totaal werden 2 sporen geregistreerd (Fig. 3.13).

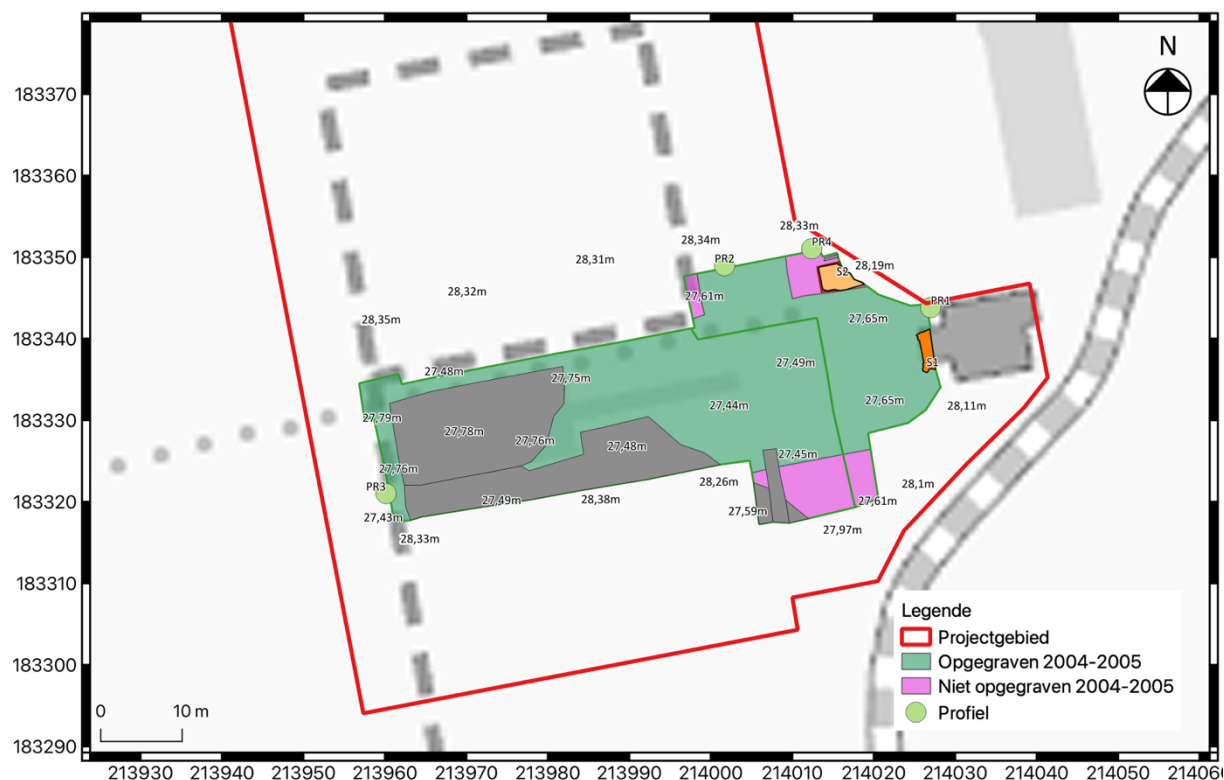

Fig. 3.13: Allesporenplan.

Spoor 1 betreft de 16de eeuwse kerkfundering in ijzerzandsteen die een onderdeel vormt van de 17de eeuwse kapel ter hoogte van de aansluiting met de opgegraven kerk (Fig. 3.15). Een vergelijking tussen een foto uit 2004-2005¹⁸ (Fig. 3.16) en nu toont een gelijkaardig beeld.

Daarnaast werd een kasseiweg aangetroffen (Fig. 3.17), die ten tijde van de opgraving in 2004-2005 dagzoomde en daarom niet als spoor werd geregistreerd. Deze kasseiweg zou rond 1840 zijn aangelegd. Het profiel vertoont een gelaagde opbouw bestaande uit bouwpuin een nivelleringslaag en het zandbed voor de kasseien (Fig. 3.18) waarbij er duidelijk sprake is van herstellingen, meer bepaald in het noorden, doorheen de tijd.

De enige andere aangetroffen sporen zijn allen recent van aard en betreffen voor het overgrote deel de funderingen en nutsleidingen van het afgebroken kunstwerk "The quiet view" uit 2015. Ook werd de fundering aangetroffen van de heropgebouwde muur die aansloot op de kerk in het zuiden. In tegenstelling tot de verwachte opvulling van de opgravingsput met grond werd een vulling van bouwpuin aangetroffen. Dit maakte het onmogelijk om de diepte van de begraven kerkfundering te bepalen aan de hand van een manuele boring.

¹⁸ De funderingsmuur had tijdens het onderzoek van 2004-2005 het spoornummer 52 meegekregen.

Ter hoogte van de in 2004-2005 niet opgegraven zones werd tot op een diepte van 27,45m. TAW geen archeologische sporen aangetroffen. De aangetroffen teelaarde was echter bijzonder puinrijk en op bepaalde plaatsen was er zelfs een betonplaat aanwezig die enkel het gevolg kan zijn van de bouw van “The quit view” en de omgevingsaanleg in 2015. Een luchtfoto uit 2015 toont de werken voor de omgevingsaanleg (Fig. 3.20). Dit wijst erop dat in de niet opgegraven zones er tot op minstens 27,45 / 27,65m. TAW afgravingen hebben plaatsgevonden in 2015. De enige uitzondering is de zone van de kasseiweg omdat hier geen omgevingswerken werden uitgevoerd.

Fig. 3.14: Algemeen zicht tijdens de uitgraving van de bouwput met op de voorgrond de sleuven van de nutsleidingen uit 2015.

Fig. 3.15: De ijzerzandsteen fundering van de bestaande kapel (S1) met op de voorgrond de vulling van de opgravingsput met puin.

Fig. 3.16: De ijzerzandsteen fundering van de bestaande kapel (S52) zoals aangetroffen tijdens de opgraving van 2004-2005¹⁹.

¹⁹ Smeets (2006) foto 4.62

Fig. 3.17: Kasseiweg (S2) die in 2004-2005 dagzoomde.

Fig. 3.18: Coupe doorheen de kasseiweg ter hoogte van een bestaande verstoring voor een leiding.

Fig. 3.19: Aanduiding van de dagzomende kasseiweg tijdens de opgraving van 2004-2005²⁰

²⁰ Smeets (2006) foto 4.33

Fig. 3.20: Luchtfoto uit 2015 van de omgevingswerken voor de “The quiet view”.

Fig. 3.21: Luchtfoto van de uitgegraven werkput.

3.4 Vondsten

Tijdens de opgraving werden, op één majolica tegel na, geen vondsten aangetroffen. Voor het overgrote deel omdat 90% van de werkput bestond uit reeds opgegraven terrein. Wat niet was opgegraven betrof teelaarde en ophogingspakketten die aangebracht werden na de opgraving en hoger lagen dan het archeologisch vlak. De kasseiweg was ten tijde van de opgraving in 2004-2005 ter hoogte van het maaiveld te situeren.

In de niet opgegraven teelaarde naast deze kasseiweg werd een fragment van een zeshoekige majolica vloertegel aangetroffen (Fig. 3.22). Dit is hoogstwaarschijnlijk een vloertegel van een vloer die Abdis Mechtildis de Lechy in 1532 bestelde bij Petrus Frans van Venedigen in Antwerpen. In 1888 verkocht de toenmalige eigenaar van de abdij 505 van de majolicategels aan het Jubelparkmuseum in Brussel.

Fig. 3.22: Aangetroffen majolica vloertegel, besteld door Abdis Mechtildis de Lechy in 1532.

Fig. 3.23: Volledige vloertegels uit de abdij van Herkenrode.²¹

3.5 Resultaten natuurwetenschappelijk onderzoek

Niet van toepassing.

3.6 Datering en interpretatie archeologische site

Aangezien het doel van het onderzoek was om het archeologisch vlak niet te raken is de interpretatie dan ook beperkt tot het vaststellen van de puinopvulling voor de bouw van het kunst werk “A Quiet View”, het aantreffen van de reeds gekende funderingen uit ijzerzandsteen (S1) van de kapel aan de voormalige kerk en de kasseiweg (S2) die dagzoomde tijdens het onderzoek van 2004-2005. Hierdoor kunnen er geen toevoegingen worden gedaan aan de conclusies van het rapport van de opgraving uit 2004-2005.

De 16de eeuwse vloertegel werd aangetroffen in de teelaarde en niet in een archeologische context waardoor de archeologische betekenis beperkt is tot een losse vondst, maar voor de abdij wel een tastbare link met een historisch gedocumenteerde bestelling van een vloer.

²¹ <https://www.proantic.com/1266570-carreaux-de-l039abbaye-de-herkenrode-anvers-guido-andries-xvie-siecle.html>

3.7 Beantwoording onderzoeksvragen

Op welke diepte (in m. TAW) zitten de funderingen van de voormalige abdijkerk?

Omwille van de zeer puinrijke grond kon er niet geboord worden in het opgehoogde sediment en is er het bijkomend probleem dat niet altijd zeker het verschil tussen puin en de muur in een boring kan herkend worden.

Op welke diepte (in m. TAW) is er gefundeerd geweest bij de bouw van het kunstwerk “The quiet view”?

De aangetroffen 40cm dikke betonfundering is aangezet geweest op ca. 27,40m TAW

Bibliografie

SMEETS M. 2006. *Herkenrode omgekeerd. Rapport betreffende het archeologisch onderzoek naar de resten van de voormalige cisterciënzerinnenabdij*. Studiebureau Archeologie bvba, Tienen.

VANDER GINST V & YPERMAN W. 2025 Archeologienota: Abdij van Herkenrode, Afbraak van kunstwerk The Quiet View en bouw van Clausura, Tienen

Bijlage

Bijlage 1 Sporen (2025E152)

Afkortingen:

Aflijning/Bewaring:		Kleur:		Kleur:		Textuur/Materiaal:		Bijmenging/Mortel:		Vondsten:	
Re	Redelijk	L-	Licht	gevl.	gevekt	Re	Redelijk	AM	Asmortel	An	Andere
Ze	Zeer	D-	Donker	gelg.	gelaagd	Ze	Zeer	Be	Beton	Bo	Bouwceramiek
				gebr.	gebrokkeld			Bio	Bioturbatie	Ce	Ceramiek
S	Scherp	Br	Bruin	hom.	homogeen	Za	Zacht	Bo	Bouwceramiek	Fa	Faunaresten
D	Diffuus	Gl	Geel	het.	heterogeen	Ha	Hard	BS	Baksteen	Fl	Floraresten
		Go	Groen			Va	Vast	Ce	Cement	Gl	Glas
Sl	Slecht	Gr	Grijs	m.	met	Lo	Los	CeM	Cementmortel	Ku	Kunststof
Ma	Matig	Or	Oranje	k.	kern			DKS	Doornikse KS	Le	Leder
Go	Goed	Rd	Rood	r.	rand	Z	Zand (50µm-2mm)	PO4	Fosfaat	Li	Litisch materiaal
		Wt	Wit			L	Leem (2-50µm)	Fe	IJzerconcreties	Me	Metaal
Var	Variabel	Zw	Zwart	vl.	vlekken	K	Klei (<2µm)	Fe-slak	IJzerlak	Mu	Munt
Nat	Niet af te lijnen	Bl	Blauw	sp.	spikkels	V	Veen	FeZS	IJzerzandsteen	Na	Natuursteen
		Pr	Purper	lg.	lagen			Glau	Glauconiet	Pi	Pijpaarde
		Rz	Roze	lgs.	laagjes	Kei	Keien	HK	Houtskool	St	Staalname
				br.	brokken	Gr	Grind	Hu	Humus		
				fi.	fibers			K	Kalk		
				to.	tongen	Bew.	Bewerkt	KM	Kalkmortel		
				wi.	wiggen	Onbew.	Onbewerkt	KS	Kalksteen		
				le.	lenzen			Kw	Kwarts		
								Kwt	Kwartsiet		
								KZM	Kalkzandmortel		
								KZS	Kalkzandsteen		
								LS	Leisteen		
								Me	Mergel		
								Mn	Mangaan		
								NS	Natuursteen		
								SK	Steenkool		
								TG	Tegel		
								TM	Trasmortel		
								VL	Verbrande leem		
								ZM	Zandmortel		
								ZS	Zandsteen		

De archeologische begeleiding van Clausura te Herkenrode

Spoor	Werkput	Vlak	Aard	Vorm / Verband / Positie	Aflijning / Bewaring	Kleur	Textuur / Materiaal LxBxH (cm.) / Geslacht	Bijmenging / Mortel / Leeftijd	Vondsten	(Bewaarde) afmetingen LxBxH (cm.)	Datering	Opmerkingen
1	1	1	Funderingsmuur	Geen	ZeGo	Br-Or	Bew. FeZS KM (26-45x27x20)	Ha Wt KM		xx+55	16de eeuw	Herstellingen met baksteen en kalksteen. ; Kalksteen boven maaiveld. Restjes kalkpleister aan kant kerk: vloer kerk lager dan huidige
2	1	1	Bestrating	LangwerpigGeen	ZeGo	Gr	Deels bew. Kassei Zand (9-17x7-10x7-11)	Za LGl Zand		x330x+40	1840	Kasseien in geel zandbed met grotere boordstenen
2L1	1	1	Bestrating	Geen	ZeGo	Gr	Deels bew. Kassei Zand (9-17x7-10x7-11)	Za LGl Zand		x330x11	1840	Grotere boordstenen
2L2	1	1	Zandbed		ZeS	gelg. LGl m. LBr- Gl en Or	ZeZaLo Z			x330x25	1840	
2L3	1	1	Laag		ZeS	DBr-Pr	ReHaVa Z	Bo, HK, KM		xx10	1840	
2L4	1	1	Puinlaag			Rd m. Wt lgs.	ZeHaVa Z	Bo, KM		xx+3	1840	

Bijlage 2 Vondsten (2025E152)

	N	Min	Max	M (gr)
Totaal:	1	1	1	88

Spoorinformatie	Spoornummer	Spoortype	Depositietype	Datering Vulling						N	Min ind.	Max ind.	M (gr)
	PR4H2	Profiel								1	1	1	88
Bouwceramiek	Materiaal	Vorm	Datering	Opmerkingen	Rand	Midden	Hoek	Andere	Arch. vol.	1	1	1	88
2025E152-PR4H2-Bo14-1	Ceramiek, Tinglazuur	Vloertegel	1532	Besteld door Abdis Mechtildis de Lechy in 1532 bij Petrus Frans van Venedigen in Antwerpen			1			1	1	1	88
Schup-truweel													

Bijlage 3 Foto's (2025E152)

Vergunningsnummer

(F)oto, (O)verzicht, (PR)ofiel, (V)lak, (C)oupe, (D)etail, (W)erkfoto, ...

2025E152-PR1-FO-1

Volgnummer

(S)poor, (PR)profiel, (SL)euft, (W)erk(P)ut, (K)ijk(V)enster, (L)osse(V)ondst, (B)oring, (M)etaal(D)etectie, ...

2025E152-OVERZICHT-FO-3	2025E152-S1-FD-6	2025E152-S2-FC-4	2025E152-WP1-FW-5
2025E152-OVERZICHT-FO-4	2025E152-S1-FD-5	2025E152-S2-FC-3	2025E152-WP1-FW-3
2025E152-OVERZICHT-FO-2	2025E152-S1-FD-4	2025E152-S2-FC-2	2025E152-WP1-FW-2
2025E152-OVERZICHT-FO-1	2025E152-S1-FD-3	2025E152-S2-FC-1	2025E152-WP1-FW-1
2025E152-OVERZICHT-FO-5	2025E152-S1-FD-2	2025E152-S2-FC-11	2025E152-WP1-FW-9
2025E152-OVERZICHT-FW-3	2025E152-S1-FD-1	2025E152-S2-FC-10	2025E152-WP1-FW-8
2025E152-OVERZICHT-FW-2	2025E152-S1-FV-6	2025E152-S2-FC-9	2025E152-WP1-FW-7
2025E152-OVERZICHT-FW-1	2025E152-S1-FV-5	2025E152-S2-FC-8	2025E152-WP1-FW-16
2025E152-OVERZICHT-FW-4	2025E152-S1-FV-4	2025E152-S2-FC-7	2025E152-WP1-FW-15
2025E152-PR1-VLO-FO-1	2025E152-S1-FV-3	2025E152-S2-FD-2	2025E152-WP1-FW-14
2025E152-PR1-VLO-FPR-6	2025E152-S1-FV-2	2025E152-S2-FD-1	2025E152-WP1-FW-13
2025E152-PR1-VLO-FPR-5	2025E152-S1-FV-1	2025E152-S2-FL-1	2025E152-WP1-FW-12
2025E152-PR1-VLO-FPR-4	2025E152-S1-FV-28	2025E152-S2-FL-2	2025E152-WP1-FW-11
2025E152-PR1-VLO-FPR-3	2025E152-S1-FV-27	2025E152-S2-FL-3	2025E152-WP1-FW-10
2025E152-PR1-VLO-FPR-2	2025E152-S1-FV-26	2025E152-S2-FL-4	2025E152-WP1-FW-17
2025E152-PR1-VLO-FPR-1	2025E152-S1-FV-25	2025E152-S2-FV-4	2025E152-WP1-FW-18
2025E152-PR2-VLO-FD-1	2025E152-S1-FV-23	2025E152-S2-FV-3	2025E152-WP1-FW-19
2025E152-PR2-VLO-FO-1	2025E152-S1-FV-24	2025E152-S2-FV-2	2025E152-WP1-FW-20
2025E152-PR2-VLO-FPR-5	2025E152-S1-FV-21	2025E152-S2-FV-1	2025E152-WP1-FW-21
2025E152-PR2-VLO-FPR-4	2025E152-S1-FV-22	2025E152-S2-FV-6	2025E152-WP1-FW-22
2025E152-PR2-VLO-FPR-3	2025E152-S1-FV-20	2025E152-S2-FV-5	2025E152-WP1-FW-23
2025E152-PR2-VLO-FPR-2	2025E152-S1-FV-19	2025E152-S2-FW-1	2025E152-WP1-FW-24
2025E152-PR2-VLO-FPR-1	2025E152-S1-FV-18	2025E152-S2-FW-2	2025E152-WP1-FW-25
2025E152-PR3-VLO-FO-1	2025E152-S1-FV-17	2025E152-S2-FW-3	2025E152-WP1-FW-26
2025E152-PR3-VLO-FPR-6	2025E152-S1-FV-16	2025E152-S2-FW-4	
2025E152-PR3-VLO-FPR-5	2025E152-S1-FV-15	2025E152-S2-FW-5	
2025E152-PR3-VLO-FPR-3	2025E152-S1-FV-14	2025E152-WP1-FD-2	
2025E152-PR3-VLO-FPR-4	2025E152-S1-FV-13	2025E152-WP1-FD-1	
2025E152-PR3-VLO-FPR-1	2025E152-S1-FV-12	2025E152-WP1-FD-3	
2025E152-PR3-VLO-FPR-2	2025E152-S1-FV-11	2025E152-WP1-FL-1	
2025E152-PR4-VLO-FPR-4	2025E152-S1-FV-10	2025E152-WP1-FL-2	
2025E152-PR4-VLO-FPR-3	2025E152-S1-FV-9	2025E152-WP1-FL-3	
2025E152-PR4-VLO-FPR-2	2025E152-S1-FV-8	2025E152-WP1-FL-4	
2025E152-PR4-VLO-FPR-1	2025E152-S1-FV-7	2025E152-WP1-FL-5	
2025E152-PR4H2-Bo-FO-2	2025E152-S2-FC-6	2025E152-WP1-FW-6	
2025E152-PR4H2-Bo-FO-1	2025E152-S2-FC-5	2025E152-WP1-FW-4	

Bijlage 4 Landschappelijke bodemprofielen (2025E152)

Legende

Aflijning (A:)		Kleur (K:)		Kleur (K:)		Bijmenging []		Vondsten (V:)	
A	Abrupt	L-	Licht	gevl.	gevlekt	AM	Asmortel	An	Andere
Du	Duidelijk	D-	Donker	gelg.	gelaagd	Be	Beton	Bo	Bouwceramiek
G	Geleidelijk			gebr.	gebrokkeld	Bio	Bioturbatie	Ce	Ceramiek
Di	Diffuus	Br	Bruin	hom.	homogeen	Bo	Bouwceramiek	Fa	Faunaresten
gr.	ondergrens	Gl	Geel	het.	heterogeen	BS	Baksteen	Fl	Floraresten
		Go	Groen			Ce	Cement	Gl	Glas
Textuur (T:)		Gr	Grijs	m.	met	CeM	Cementmortel	Ku	Kunststof
		Or	Oranje	vl.	vlekken	DKS	Doornikse KS	Le	Leder
Re	Redelijk	Rd	Rood	sp.	spikkels	PO4	Fosfaat	Li	Litisch materiaal
Ze	Zeer	Wt	Wit	lg.	lagen	Fe	IJzerconcreties	Me	Metaal
Za	Zacht	Zw	Zwart	lgs.	laagjes	Fe-slak	IJzerlak	Mu	Munt
Ha	Hard	Bl	Blauw	br.	brokken	FeZS	IJzerzandsteen	Na	Natuursteen
Va	Vast	Pr	Purper	fi.	fibers	Glau	Glauconiet	Pi	Pijpaarde
Lo	Los	Rz	Roze	to.	tongen	HK	Houtskool	St	Staalname
Z	Zand (50µm-2mm)			wi.	wiggen	Hu	Humus		
L	Leem (2-50µm)			le.	lenzen	K	Kalk	Beschrijving (B:)	
K	Klei (<2µm)					KM	Kalkmortel	d	droog
V	Veen					KS	Kalksteen	v	vochtig
Structuur (S:)						KW	Kwarts	n	nat
						KZM	Kalkzandmortel	Kalkreactie (HCl:)	
						KZS	Kalkzandsteen	O	Onbepaald
						LS	Leisteen	J	Ja
						Me	Mergel	N	Nee
						Mn	Mangaan		
						NS	Natuursteen		
						SK	Steenkool		
						TG	Tegel		
						TM	Trasmortel		
						VL	Verbrande leem		
						ZM	Zandmortel		
						ZS	Zandsteen		

De kleurweergave van het gevisualiseerde profiel is typologisch, en benadert dus niet per definitie de hoofdkleur van de horizont.

Profiel PR1

1. Algemene gegevens

1. Beschrijver:	Wouter Yperman, Studiebureau Archeologie.
2. Soort onderzoek:	Archeologisch: opgraving
3. Plaats:	Hasselt-Herkenrode
4. Hoogteligging:	28,29 m TAW.
5. Coördinaten:	214026,99 N; 183343,81 O. (Iamb 72)
6. Datum:	woensdag, 21/05/2025
7. Gereedschap:	Schop, truweel, Graafmachine
8. Landgebruik:	Park, Gras
9. Weersomstandigheden:	Half bewolkt
10. Oriëntatie:	O.
11. Bodemeenheid:	OT (vergraven terrein)

2. Profielbeschrijving

H1 (Aa)

0- cm; T: ReHaLo Z>L; S: niet gespecificeerd; K: Zw ; [Veel bio, Hu, Grind; St: BC, HK, Plastiek, LS, Cement, KM,]; Aanvulling na opgraving; (B: v; HCl: O)

Bereikte diepte: -75 cm.

Grondwatertafel: Niet bereikt.

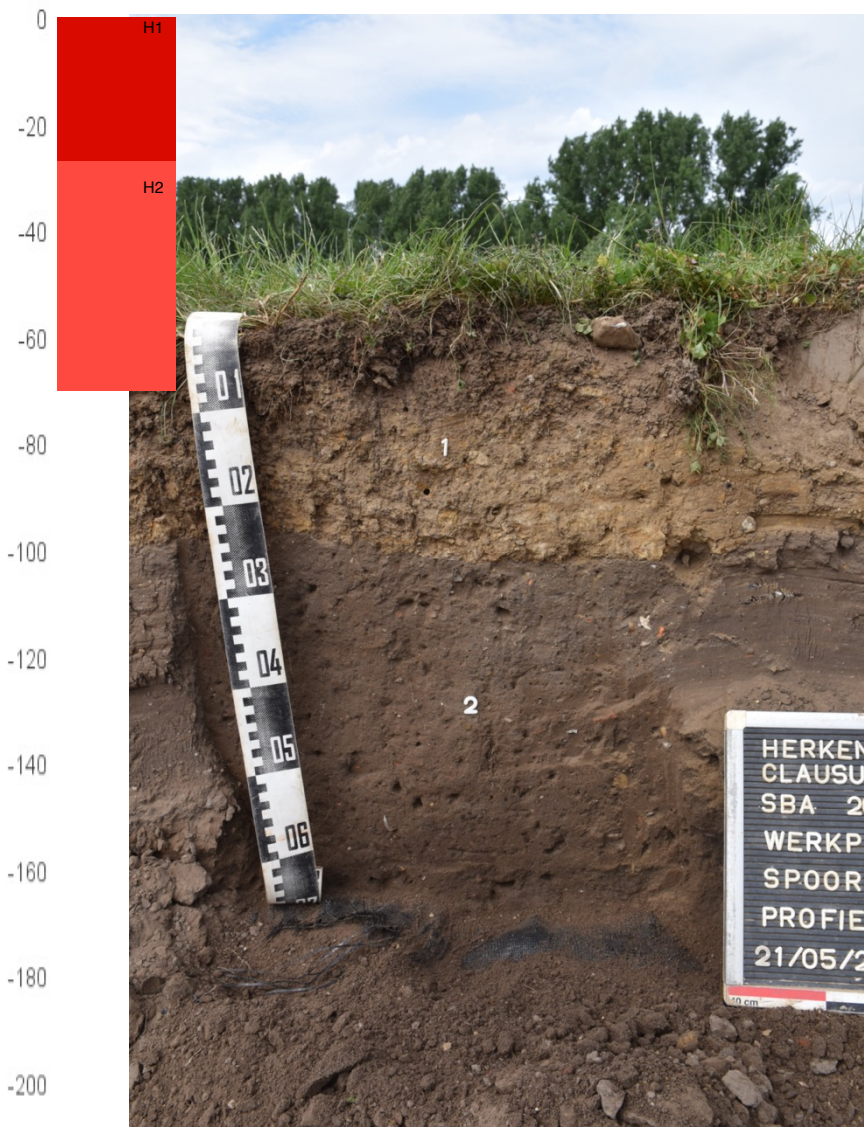
Opmerkingen:

Profiel PR2

1. Algemene gegevens

- 1. Beschrijver: Wouter Yperman, Studiebureau Archeologie.
- 2. Soort onderzoek: Archeologisch: opgraving
- 3. Plaats: Hasselt-Herkenrode
- 4. Hoogteligging: 28,32 m TAW.
- 5. Coördinaten: 214001,69 N; 183348,95 O. (Iamb 72)
- 6. Datum: woensdag, 21/05/2025
- 7. Gereedschap: Schop, truweel, Graafmachine
- 8. Landgebruik: Park, Gras
- 9. Weersomstandigheden: Half bewolkt
- 10. Oriëntatie: N.
- 11. Bodemeenheid: OT (vergraven terrein)

2. Profielbeschrijving

H1 (HTM1)
0-27 cm; T: ReHaVa Z>L; S: niet gespecificeerd; K: Lgl m. Gl-Or vl. ; [Grind; St: BC, Sp: HK]; A: A recht gr.; (B: v; HCl: O)

H2 (HTM2)
27- cm; T: ReHaLo Z>L; S: niet gespecificeerd; K: Zw ; [Veel bio, Hu, Grind; St: BC, HK, Plastiek, LS, Cement, KM,]; Aanvulling na opgraving boven worteldoek; (B: v; HCl: O)

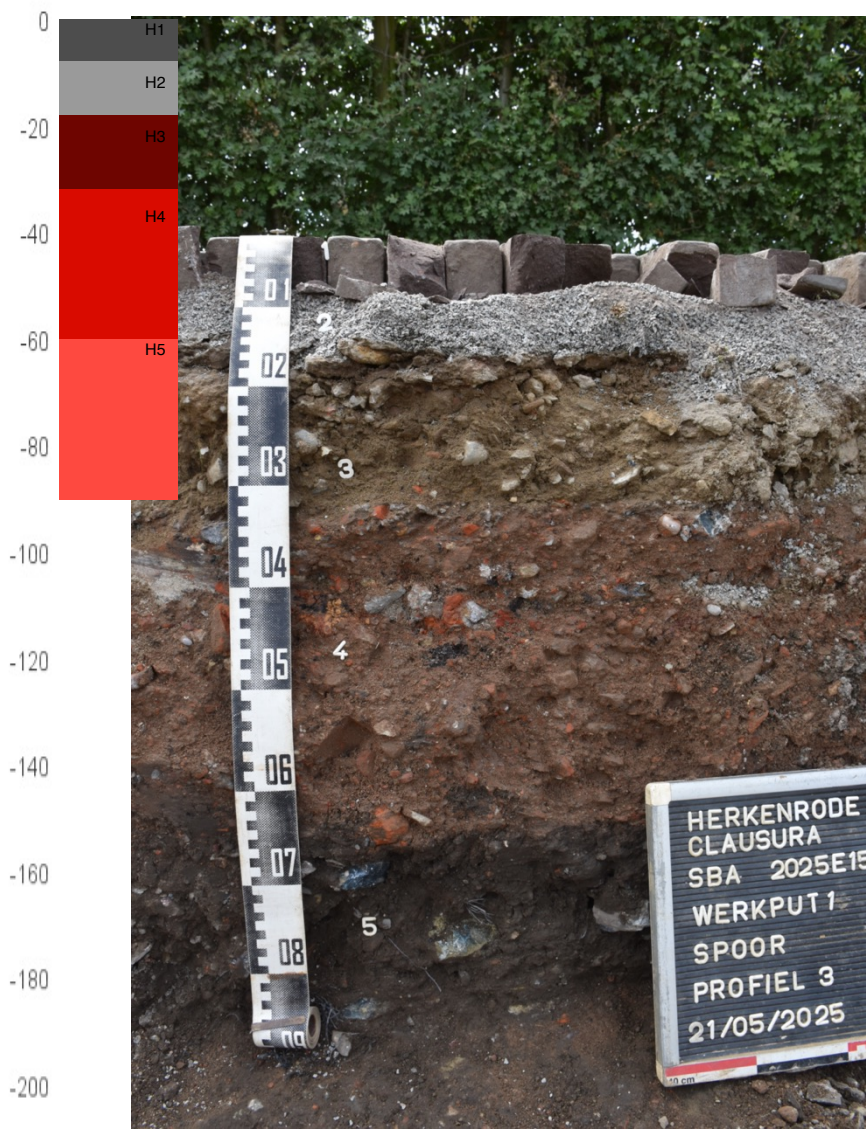
Bereikte diepte: -70 cm.
Grondwatertafel: Niet bereikt.
Opmerkingen:

Profiel PR3

1. Algemene gegevens

- 1. Beschrijver: Wouter Yperman, Studiebureau Archeologie.
- 2. Soort onderzoek: Archeologisch: opgraving
- 3. Plaats: Hasselt-Herkenrode
- 4. Hoogteligging: 28,3 m TAW.
- 5. Coördinaten: 213960,13 N; 183321 O. (Iamb 72)
- 6. Datum: woensdag, 21/05/2025
- 7. Gereedschap: Schop, truweel, Graafmachine
- 8. Landgebruik: Verhard, Geen
- 9. Weersomstandigheden: Half bewolkt
- 10. Oriëntatie: W.
- 11. Bodemeenheid: OT (vergraven terrein)

2. Profielbeschrijving

- H1 (Verharding)**
0-8 cm; T: ZeHaVa ; S: niet gespecificeerd; K: DPr ; A: A recht gr.; Bakstenen op kant (19x8x6 cm.); (B: v; HCl: O)
 - H2 (Grindbed)**
8-18 cm; T: ZeHaLo ; S: niet gespecificeerd; K: Gr ; A: A recht gr.; Zeer fijn betonpuin ; (B: v; HCl: O)
 - H3 (Fundering)**
18-32 cm; T: ZeHaVa Z>L; S: niet gespecificeerd; K: LBr ; [Keien;]; A: A recht gr.; Zandmortel met keien; (B: v; HCl: O)
 - H4 (HTM1)**
32-60 cm; T: ZeHaVa Z>L; S: niet gespecificeerd; K: Rd-Br ; [Keien; St: BS, Cement, Beton,]; A: A recht gr.; Breekpuin met cement; (B: v; HCl: O)
 - H5 (HTM2)**
60- cm; T: ZeHaVa Z>L; S: niet gespecificeerd; K: Zw ; [Keien; St: Kassei, BS, Cement, Plastiek,]; Aanvulling na opgraving; (B: v; HCl: O)
- Bereikte diepte: -90 cm.
Grondwatertafel: Niet bereikt.
Opmerkingen:

Profiel PR4

1. Algemene gegevens

- 1. Beschrijver: Wouter Yperman, Studiebureau Archeologie.
- 2. Soort onderzoek: Archeologisch:
- 3. Plaats: Hasselt-Herkenrode
- 4. Hoogteligging: 28,28 m TAW.
- 5. Coördinaten: 214012,39 N; 183351,02 O. (Iamb 72)
- 6. Datum: woensdag, 25/06/2025
- 7. Gereedschap: Schop, truweel, Graafmachine
- 8. Landgebruik: Park, Gras
- 9. Weersomstandigheden: Open hemel
- 10. Oriëntatie: N.
- 11. Bodemeenheid: OT (vergraven terrein)

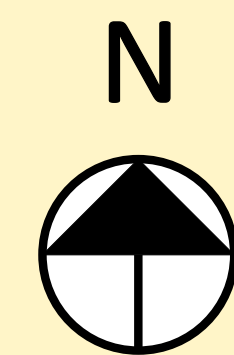
2. Profielbeschrijving

H1 (Htm)
0-42 cm; T: ReHaLo Z>L; S: niet gespecificeerd; K: LGL ; [Grind; St: BC,]; A: A recht gr.; V: Bo; Ophoging na opgraving ; (B: v; HCl: O)

H2 (Ap)
42- cm; T: ReZaLo Z; S: niet gespecificeerd; K: DBr-Zw ; [Veel bio, Hu, Grind; St: BC, LS, Sp: KM, HK]; Oorspronkelijk looppniveau; (B: v; HCl: O)

Bereikte diepte: -60 cm.
Grondwatertafel: Niet bereikt.
Opmerkingen: Ter hoogte van kasseiweg (S2)

183360

183350

183340

183330

183320

183310

213950 213960 213970 213980 213990 214000 214010 214020 214030

0 10 20 30 40 50 m

- Legende
- Projectgebied
 - Werkput
 - Muur
 - Spoor
 - Vloer
 - Recent
 - Profiel hoogte
 - Profiel
 - Spoor tekst met hoogte

